

VERSLAG
 VAN DE
DRIE-EN-VIJFTIGSTE ZOMERVERGADERING
 DER
NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING,
 GEHOUDEN TE VENLO
 op Zaterdag 11 Juni 1898,
 des morgens ten 11 ure.

Eere-Voorzitter de heer A. van den Brandt.

Met hem zijn tegenwoordig de heeren: Mr. A. Brants, Jhr. Dr. Ed. J. G. Everts, H. W. Groll, D. van der Hoop, Dr. F. A. Jentink, Dr. F. W. O. Kallenbach, Mr. A. F. A. Leesberg, Dr. A. C. Oudemans Js., Dr. J. Th. Oudemans, Mr. M. C. Piepers, Dr. C. L. Reuvens, C. Ritsema Czn., Dr. A. J. van Rossum, P. J. M. Schuyt, P. C. T. Snellen, Mr. D. L. Uyttenbogaart, J. Versluys jr., Dr. H. J. Veth, Erich Wasmann, F. M. van der Wulp en W. A. F. Zack.

Van de heeren K. Bisschop van Tuinen Hzn., Mr. A. J. F. Fokker, D. ter Haar, Dr. A. W. M. van Hasselt, Dr. R. Horst, J. Jaspers Jz., J. Kinker, A. A. van Pelt Lechner, Dr. Th. W. van Lidth de Jeude, Dr. J. C. H. de Meijere en H. C. Redeke is bericht ontvangen, dat zij verhinderd zijn de vergadering bij te wonen.

De **Eere-Voorzitter**, de heer A. van den Brandt, opent de vergadering met de volgende toespraak:

Mijne Heeren!

Toen ten vorige jare in de Zomervergadering mij de eer te beurt viel om weder tot Eere-Voorzitter voor deze vergadering te worden gekozen, aanvaardde ik deze taak niet zonder aarzeling.

Maar vertrouwend op de mij bekende toegevendheid van het bestuur en de overige leden, welke toegevendheid ik thans ook weder inroep, zal ik trachten mijne taak naar eisch te volbrengen.

Met voldoening zie ik in de talrijke opkomst het bewijs van de voortdurende belangstelling, welke de leden voor onze vergaderingen toonen.

Moge deze bijeenkomst strekken tot vermeerdering van onze kennis op entomologisch gebied en de bestaande vriendschapsband tusschen U allen nog hechter worden. Moge de gezamenlijke tocht op morgen, begunstigd door mooi weder, talrijke bijdragen leveren voor de Nederlandsche en ook voor de Limburgsche fauna. Moge het verblijf te Venlo voor U allen nuttig en aangenaam zijn.

Met dezen wensch open ik de 53ste Zomervergadering.

Op verzoek van den Eere-Voorzitter brengt de Voorzitter thans het volgende Jaarverslag uit:

Mijne Heeren!

Op nieuw mag ik de eer hebben, u het Verslag over het weder-varen onzer Vereeniging gedurende het bijna afgelopen jaar, aan te bieden, in het gastvrije Venlo, waar wij reeds in 1894 bijeenkwamen en dat, niettegenstaande de toenmaals «verregende» excursie, toch zulke aangename herinneringen heeft achtergelaten, dank zij der uitstekende voorbereiding en leiding onzer vergadering door ons medelid, de heer A. van den Brandt, die zich, tot ons aller genoegen, op nieuw met die taak heeft willen belasten.

Mijne mededeelingen moet ik, tot mijn leedwezen, aanvangen met eene kennisgeving die ik niet anders dan treurig kan noemen.

Aan ons genootschap ontviel eene begunstigster, met wier naam sedert vele jaren de ledenlijst werd geopend. Mevrouw de Wed. Hartogh Heijs van de Lier, geb. Snoeck overleed, na eene korte ongesteldheid, op 11 Januari 1898. Zeker was het ook de gedachtenis aan haren uitstekenden echtgenoot, die zoo met hart en ziel aan onze Vereeniging was verknocht, welke Mevrouw Hartogh Heijs aan ons verbond, maar niet minder gevoelde zijzelf belangstelling voor de Vereeniging. Zij legde die steeds aan den dag door voortdurend naar ons wedervaren te vernemen en genoot blijkbaar, wanneer uw bestuur haar het een of ander goeds kon mededeelen. Wat zij voor de Ned. Entom. Vereeniging is geweest, daarvan moge de schenking der rijke bibliotheek van haar overleden echtgenoot getuigen — *haar* werk — wij kunnen er nu wel rond voor uitkomen, onze vermelding van dit feit zal de bescheidenheid der uitstekende vrouw die wij betreuren, thans niet meer kwetsen en het is goed dat ieder onzer het wete. Evenzoo de ruime ondersteuning die zij ons sedert zoovele jaren verleende en die zoo krachtig heeft bijgedragen om onze boekerijen in stand te houden en uit te breiden. Eindelijk heeft het haar ook nog behaagd, aan de Nederl. Ent. Vereeniging een blijvend bewijs van belangstelling te schenken door het vermaken eener som van f 10,000.— in te schrijven op het grootboek der Nationale Schuld, ten name onzer Vereeniging, met de bepaling dat de renten moeten worden aangewend, eerstens tot instandhouding en uitbreiding der Bibliotheek Hartogh Heijs van de Lier en, in de tweede plaats, zoo de eischen der boekerij het konden toelaten, tot instandhouding van het Tijdschrift voor Entomologie. Door beschikkingen als deze wordt langzamerhand het bestaan der Vereeniging op hechte, inderdaad « onderheid » te noemen grondslagen gevestigd. Dit heeft wijlen onze betreunde begunstigster zeker ook ingezien. Wij mogen haar dus dubbel dankbaar zijn, namelijk eerstens voor de gift zelve en ten tweede voor de verstandige beschikkingen die zij bij de schenking maakte.

Uit het verslag van onzen Penningmeester zal u blijken, dat het bedrag van het legaat reeds aan het Bestuur is uitbetaald en

aan de bepalingen van den uitersten wil onzer overleden begunstigster is voldaan.

Eene tweede begunstigster, Mevrouw de Wed. A. A. Lechner, geb. van Pelt, werd ons insgelijks, tot ons leedwezen, door den dood ontroofd. Twee anderen, de heeren Mastboom en van Oldenborgh, bedankten als zoodanig.

Het getal onzer Eere-, Correspondeerende- en Buitenlandsche leden onderging geene verandering.

Van de gewone leden verloren wij door overlijden de heeren W. O. Kerkhoven te Lochem en G. M. de Graaf te Leiden. Beiden waren sedert vele jaren aan onze Vereeniging verbonden, de eerste van kort na hare vestiging af (1845—46), de laatste sedert 1847—48. De heer de Graaf was eigenlijk meer Ornitholoog dan Entomoloog maar stelde toch een levendig belang in onze wetenschap en vergezeld zijne beide broeders, de heeren Mr. H. W. de Graaf en wijlen N. H. de Graaf, steeds op hunne excursiën, vlijtig mede verzamelende en waarnemende.

Een nieuw lid trad toe, de heer G. J. J. van Hall te Amsterdam.

Onze Vereeniging telt dus op heden:

- 17 Begunstigers .
- 9 Eereleden ,
- 10 Correspondeerende leden ,
- 4 Buitenlandsche leden en
- 98 Gewone leden.

138

Van ons Tijdschrift is sedert mijn laatste Verslag het 40ste deel geheel verschenen en van deel 41 is aflevering I op het punt van het licht te zien. De Redactie blijft zich voor bijdragen aanbevelen, ten einde de uitgave te kunnen bespoedigen en de zamenstelling der afleveringen bijtijds voldoende te regelen.

Van het werk van Dr. J. Th. Oudemans over de Nederlandsche insecten, is aflevering 8 juist uitgegeven. De bewerking wordt op dezelfde wijze voortgezet en de platen zijn goed, zoodat het zich laat aanzien dat deze belangrijke onderneming tot een glansrijk

einde zal worden gevoerd en voor een aantal jaren, voor onze Nederlandsche Entomologen in de behoefte aan eene grondige inleiding tot hunne wetenschap zal voorzien.

Het strekt mij ook tot een groot genoegen, te kunnen vermelden dat van het werk, waarvan ik in mijn vorig Jaarverslag de aanstaande uitgave aankondigde, het eerste gedeelte inderdaad het licht heeft gezien. Van de «*Coleoptera Neerlandica*, de Schildvleugelige insecten van Nederland, door Jhr. Dr. Ed. Everts», verscheen de eerste helft van deel I in April van dit jaar bij de firma Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage. Een oordeel over het intrinsieke van dit belangrijke werk aan bevoegde personen overlatende, wil ik toch een woord van lof over het uitwendige (druk en papier) niet terughouden en den leden onzer Vereeniging tevens dringend aanbevelen, de uitgave door hunne intekening te steunen. Mede uit ik de hoop, dat het aan Dr. Everts moge gegeven zijn, de voltooiing van zijnen arbeid ten gestelden tijde te zien geschieden.

Van Sepp's Nederlandsche Insecten zagen twee afleveringen het licht, n°. 47 en 48 van het twaalfde deel (2e serie deel 4).

Nog eene aanstaande uitgave op ons gebied wil ik vermelden; hoewel van meer bescheiden aard, is zij toch ook zeer nuttig. Op de pers is namelijk eene handleiding tot het verzamelen, behandelen en bewaren van Lepidoptera door ons medelid D. ter Haar. Hoewel ik zeker ben dat dit werkje, hetwelk in eene bepaalde behoefte voorziet, zijn weg wel vinden zal, beveel ik de onderneming toch ook ten zeerste voor den steun onzer medeleden aan.

Kan ik, wat onze geldmiddelen betreft met vertrouwen naar het verslag van onzen Penningmeester verwijzen, zoo moet ik, wat een verslag over de Bibliotheek betreft, die taak op mij nemen. De leden zijn in het bezit der jongste circulaire van het Bestuur en kennen dus den staat van zaken. Ik behoef daarop dus niet terug te komen. Zeer wenschelijk zoude het zijn, indien op deze vergadering een afdoend besluit, de toekomst onzer boekerijen regelende, kon worden genomen.

Niettegenstaande de bestaande vacature heeft het Bestuur toch de voldoening, dank zij der welwillendheid van Dr. Reuvens, die

het zoo bereidvaardig ter zijde stond, ditmaal eene lijst van de nieuw bijgekomen boeken te kunnen overleggen.

Zie daar, Mijne heeren! in korte woorden de vermelding van den toestand onzer Vereeniging en van de werkzaamheid harer leden. Beide zaken zijn niet ongunstig en doen ons de toekomst met vertrouwen te gemoet gaan.

Nadat de **Eere-Voorzitter** den Voorzitter bedankt heeft voor de juiste wijze, waarop deze de lotgevallen der Vereeniging in het afgelopen vereenigingsjaar heeft geschetst, verzoekt hij den Penningmeester rekening en verantwoording te doen van het door hem gehouden beheer.

De Penningmeester brengt de boeken en bescheiden ter tafel en maakt melding van de volgende cijfers:

Algemeene Kas.

O n t v a n g.

Saldo van vorige rekening	f	812.37 ⁵
Contributiën van leden	»	600.—
» » begunstigers	»	155. -
Extra bijdragen	»	13.50
Ontvangen renten	»	95.96
Verkoop van 1 ex. Snellen, Vlinders van Nederland	»	2.50
Legaat Mevrouw Hartogh Heys van de Lier . . .	»	10,000.—
		<hr/>
		f 11,679.33 ⁵

U i t g a a f.

Onkosten van vergaderingen	f	10.50
Lokaalhuur voor de bibliotheek en		
vergoeding aan den concierge	»	184.10
Vergoeding aan den Bibliothekaris	»	100.—
Nieuwe boekenkasten enz.	»	311.50
		<hr/>

Transporteere f 607.10 f 11,679.33⁵

<i>Transport</i>	<i>f</i>	607.10	<i>f</i> 11,679.33 ^s
Onkosten voor de bibliotheek . . . »		91.25 ^s	
Aankoop en inbinden van boeken . . . »		155.48	
Drukken van verslagen en circulaires . . . »		116.23	
Bijdrage aan de Phytopathologische Vereeniging . . . . . »		5.—	
Premie van assurance . . . . . »		10.90	
Voorschotten aan den Voorzitter . . . »		15.96	
» » » Vice-Voorzitter . . . »		13.50	
» » » Peningmeester . . . »		21.28 ^s	
» » » Secretaris . . . »		34.06 ^s	
Saldo der uitgave, van der Wulp Cat. Diptera from South-Asia . . . »		215.20 ^s	
Aankoop van <i>f</i> 10,200.—. Inschrijving Grootboek 3 pCt. N. W. S. . . . »		9970.50	» 11,255.48
			<hr/>
	Batig saldo	<i>f</i>	423.85 ^s

Fonds voor de uitgave van het Tijdschrift.

O n t v a n g.

Saldo van vorige rekening . . . . . <i>f</i>	602.10
Subsidie van het Rijk . . . . . »	375.—
Geleverde exemplaren aan de leden . . . . . »	246.—
Verkochte exemplaren aan den boekhandel . . . . . »	179.30
Verkochte vroegere jaargangen . . . . . »	21.—
Bijdragen van begunstigers . . . . . »	110.—
	<hr/>
	<i>f</i> 1,533.40

U i t g a a f.

Drukloon . . . . . <i>f</i>	652.65 ^s
Vervaardigen van platen . . . . . »	569.72 ^s
Kosten van verzending en voorschotten aan de Commissie van Redactie . . . »	62.27

Transporteere f 1,284.65 *f* 1,533.40

	<i>Transport</i>	<i>f</i> 1,284.65	<i>f</i> 1,533.40
Premie van assurantie (voor de op- lagen van vroegere jaargangen)	. »	3.40	
Zegel en leges op de Rijkssubsidie geheven	»	1.44	» 1,289.49
			<hr/>
	Batig saldo	<i>f</i>	243.91
			<hr/>

Fonds der bibliotheek Hartogh Heys van de Lier.

O n t v a n g.

Saldo van vorige rekening	<i>f</i>	27.56
Toelage van Mevrouw Hartogh Heys van de Lier	»	200.—

U i t g a a f.

Aankopen en inbinden van boeken	<i>f</i>	248.61
Premie van assurantie	»	9.—
		<hr/>
	<i>f</i>	257.61
Nadeelig saldo op nieuwe rekening	»	30.05
		<hr/>
	<i>f</i>	257.61
		<hr/>

Bij vermelding van bovenstaande cijfers merkt de Penningmeester op, dat hij thans de kosten der uitgave van den catalogus der Diptera van Zuid-Azië, door den heer van der Wulp, verminderd met het voor de verkochte exemplaren ontvangen bedrag, heeft gebracht in de uitgaven der Algemeene Kas, daar anders hiervoor eene afzonderlijke rekening zou moeten gemaakt worden, wat hem niet wenschelijk voorkomt. Het bedrag, dat door verkoop van exemplaren van dit werk in het vervolg wordt ontvangen, zal dan in de Algemeene Kas vloeien.

Het drukloon van het Tijdschrift is belangrijk hooger dan vorige jaren, doordien de omvang grooter is geweest, waaraan ook de verhooging van de kosten van verzending is toe te schrijven.

Wat het fonds der Bibliotheek Hartogh Heijs van de Lier betreft, wenschte hij op te merken, dat slechts over het eerste

halfjaar de toelage van wijlen onze begunstiger werd ontvangen. Het aandeel in de lokaalhuur, dat altijd onder de uitgaven van het fonds werd gebracht, heeft hij thans daaruit niet betaald, daar anders het nadeelig saldo dezer rekening grooter zou zijn geworden en dan toch door de Algemeene Kas had aangezuiverd moeten worden, wat nu wegens het kleine bedrag niet noodig is.

Nog doet de Penningmeester voorlezing van eene door hem opgestelde begrooting van de verschillende Kassen voor het volgende jaar, welke begrooting echter vermoedelijk door de door de vergadering te nemen besluiten in zake de bibliotheek belangrijk zal gewijzigd moeten worden.

De **Eere-Voorzitter** verzoekt onder dankbetuiging aan den Penningmeester, de heeren Leesberg en J. Th. Oudemans de rekening na te zien en deze stellen na gedaan onderzoek voor, den Penningmeester voor het gehouden beheer te dechargeeren, waartoe de vergadering bij acclamatie besluit.

De **President** deelt thans mede, dat tot het ontvangen der rente van de inschrijving groot *f* 10,200.— op het 3°/_o Grootboek het passeeren van eene rente-procuratie noodig is, waarop de vergadering besluit, dat de President, de Secretaris en de Penningmeester gerechtigd zijn tot het passeeren der vereischte rente-procuratie, en worden die heeren mitsdien voor zooveel noodig tot ontvangst dier renten gemachtigd met de macht van substitutie.

De heer **Reuvens** brengt het volgend verslag over de bibliotheken uit:

Mijne Heeren!

Na de zomervergadering van 17 Juli 1897 door uw Bestuur aangezocht, om het bij te staan in het beheer der Bibliotheken, daar mijn geachte collega Ritsema, na 25 jaar, meende zijn post als bibliothekaris te moeten verlaten, heb ik thans de eer u een verslag aan te bieden, omtrent datgene, wat sinds dien datum in de boekerij plaats gevonden heeft.

Na een overzicht van alles genomen te hebben, en na ampele besprekingen met onzen geachten Voorzitter, verzocht ik het Bestuur mij te machtigen twee nieuwe, dubbele, uit elkaar neembare kasten te mogen laten maken. Zulks was hoog noodig, en zou zeker door uwen oud-bibliothekaris reeds lang voorgesteld zijn, als hij er niet tegen opgezien had wegens de hooge kosten. Beide kasten zijn nu in gebruik, elk 4.50 M. lang, met een plankbreedte van 35 cM., 3 M. hoog en aan beide zijden voorzien van 14 verzethare planken. Voorts mocht uit een drietal lage, eveneens dubbele kasten, door het verplaatsen der middelschotten en het daarna op elkander zetten, een hooge, diepe muurkast gemaakt worden, die uitstekend dienst zal doen, om een deel van 't tijdschrift-fonds in op te bergen, en daarom in 't kleine kamertje geplaatst is, in welk vertrek vermeld fonds, deels in kisten gepakt, deels in stapels gesorteerd op een betere schikking ligt te wachten, tot de catalogi gereed zullen zijn.

Om plaats te maken voor de nieuwe kasten, werd de dubbele kast van H. Heys verplaatst naar de zijde der Langebrug, een groote tafel, met losse loketkast erop, tegen den muur onder 't portret van H. Heys geplaatst, en in de zoo verkregen ruimte beide nieuwe meubels gezet.

Daarna kwamen de boeken aan de beurt. Dat er oogenblikken waren, dat men zich haast niet roeren kon, behoef ik u wel niet te zeggen. Immers de kast van H. Heys moest om te verzetten geheel leeg gemaakt worden, en zij was tot 't uiterste gevuld. Daarna moesten de, tijdelijk in de andere kasten op en achter elkaar geplaatste boeken er uit en gesorteerd worden, ten einde later geen dubbel werk te hebben. Gelukkig vond ik allen steun in collega Ritsema, en stond 't Bestuur mij toe om een tijdelijke hulp te nemen, waarin ik uitstekend slaagde.

Zooals de leden later in de Catalogi zien zullen, heb ik geen nieuwe verdeling der hoofdgroepen gemaakt; alleen bij de tijdschriften zal de volgende verandering opgemerkt worden. Eerstens rangschikte ik hen naar de werelddeelen, toen naar de landen, met dien verstande dat b.v. Duitschland geldt voor Saksen, Beijeren, Baden enz., Engeland ook voor Ierland en Schotland, dat onder

N. Amerika, ook M. Amerika begrepen is; daarna ging ik de namen der Genootschappen, wier publicatiën wij hebben, en de titels der afzonderlijk verschijnende periodieken alphabetisch plaatsens, terwijl in 't geval dat een genootschap meer dan één orgaan heeft, deze onderling weder alphabetisch volgen.

Een volgorde naar de stad van uitgave, iets wat tegenwoordig ook voor catalogi aangenomen wordt, schijnt mij onpractisch, daar vaak een tijdschrift door een genootschap uitgegeven wordt in eene andere stad, dan die waar het zijn zetel heeft, zooals dat b.v. bij onze Vereeniging, de Ned. Dierk. Vereeniging en anderen het geval is, en ik geloof niet dat men bij 't zoeken naar een titel, haast ooit denkt « waar wordt het uitgegeven » of begint met daarnaar te zoeken. Men vindt den naam van 't genootschap of van 't tijdschrift geciteerd, en dien gaat men zoeken in den catalogus; ook zonder index, moet dat zoo makkelijk mogelijk zijn.

Met een en ander kwam ik einde Januari klaar; aan de leden werd eene circulaire gezonden, dat men weder op nieuw leenen kon, en nu maakte ik een begin met 't maken der nieuwe catalogi, in de eerste plaats dien van H. Heys.

De leden zullen later bemerken in welk een mate de boekerij sinds 1872 toegenomen is; het aantal boekdeelen zal de 7000 eer overtreffen dan er onder blijven. Afgezien van de kasten in 't fondskamertje, zijn op 't oogenblik 320 M. plank in gebruik.

Ten einde later beter verantwoordelijk voor den inhoud der catalogi te kunnen zijn, neem ik van elk boek op nieuw den titel over, en gebruik de oude boekenlijst alleen om na te zien, of ik wel alles heb, wat in 1872 aanwezig was. Er gaat wel veel tijd mede heen, maar naar ik meen, is zulks de eenige manier om zuiver werk te verkrijgen.

Wat 't bezoek der leden aan de bibliotheek aangaat, 't volgende. Gedurende de Kerstdagen kwam de heer v. Rhijn, in Leiden gelogeed, eenige informatiën nemen; van de heeren Horst en van Lidth de Jeude kreeg ik een belangstellend bezoek, de heer de Graaf kwam boeken over insecten-anatomie nazien, uw Voorzitter is meermalen de vorderingen en veranderingen komen inspecteeren,

de heer Ritsema bezocht mij om een of ander na te zien of om mij met zijn geheugen terecht te helpen. Een en ander over 't tijdvak van een jaar. Niet druk dus, maar 't is dan ook veel gemakkelijker en goedkooper zich de boeken te laten toezenden, dan ze zelve te komen halen.

Dat er weder gebruik der boeken gemaakt wordt, ondervindt ik met groot genoegen. Naar Apeldoorn, Nijkerk, Bergen op Zoom, Amsterdam, Rotterdam, Ierseke, Utrecht, den Haag, Zevenhuizen, Exaeten bij Roermond moesten pakketten of kisten verzonden worden.

Wat de vermeerdering der boekerij sinds 17 Juli 1897 aangaat, daaromtrent zal men een lijst in 't gedrukt verslag over deze vergadering vinden ('t voorlezen zou nu te veel tijd innemen), alleen wensch ik er bij op te merken, dat ik daarin niet op nam wat voor 1 Jan. 1898 inkwam, evenmin die tijdschriften, wier loopend deel op dat tijdstip nog niet afgesloten was. Deze laatste zult u in den nieuwen catalogus vinden; de lijst dus, die ik nu inlever, is tevens 't eerste supplement. Indien mij de gelegenheid daartoe gegeven zal worden, wensch ik volgende jaren de goede, en door vele leden zeer op prijs gestelde gewoonte van onzen oud-bibliothekaris na te volgen, om n.l. telken jare een overzicht te geven van den entomologischen inhoud der tijdschriften.

Na 1 Jan. 1898 kwamen geschenken in van 't Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van de heeren Ritzema Bos, de Man, Everts, Oudemans (Amsterdam), Piepers, Leesberg, Wasmann, Reuvens, Scudder, Mac Lachlan en van de Smithsonian Institution, terwijl ik niet nalaten kan uw aandacht te vestigen op een belangrijk geschenk, in 't laatst van 1897 door onzen penningmeester gezonden, n.l. de 29 eerste jaargangen van «Science Gossip» met de belofte er bij, ook 't vervolg te zullen geven.

Een nieuwe ruil is aangegaan met de uitgevers van het «Illustrirte Wochenschrift für Entomologie.»

Eindelijk nog een voornaam iets, vooral voor de naaste toekomst en voor de kas der Vereeniging: 't onderhoud der boekerij, 't binden. Ik heb dezer dagen met den boekbinder Labree 't aller-

noodzakelijkste nagegaan, en getaxeerd tegen de meest billijke bibliotheeks-prijzen. Daarbij blijkt 't volgende:

in de bibliotheek A, zijn ongeveer 100 deelen van 20 tijdschriften in te binden of in te naaien, waarmede $\pm f$ 135.50 gemoeid is, en dit zijn nog maar de allernoodzakelijkste; verder 2 separaat-werken in afleveringen, samen 7 deelen, voor f 10;

In de bibliotheek B, waarvan 't onderhoud verplichtend is gesteld door wijlen den schenker, eveneens ongeveer 100 deelen, over 14 tijdschriften, kostende $\pm f$ 125.50, en 6 separaat-werken in afleveringen, samen 13 deelen, voor f 40.

Hierbij is nog niet gerekend 't binden der deelen van de «Biologia Centrali-Americana», dat wegens de vele platen per deel $\pm f$ 6 kosten zal.

Samengerekend wacht u dus de noodzakelijke uitgaaf van ongeveer f 311, welke kosten echter zoowel 't gebruik als 't behoud der boeken ten goede zullen komen.

Hiermede is mijn verslag ten einde.

Mag ik nu, aan 't slot, vooruitloopen op een besluit, straks door de vergadering te nemen, dan kan ik niet nalaten den innigen wensch uit te drukken, dat ik nog meermalen in staat moge zijn in uw midden verslag over de bibliotheek, maar dan als bibliothekaris, af te leggen.

De **Eere-Voorzitter** verzoekt thans den President bij de behandeling van punt 4 der agenda de leiding der vergadering op zich te nemen, waaraan deze gaarne voldoet.

De **President** deelt mede, dat de leden door het bestuur bij circulaire op de hoogte zijn gesteld van de moeilijkheden, waarin de vereeniging is gekomen door het bedanken van den heer Ritsema als bibliothekaris, doch wenscht hij, voordat hij het debat over dit punt opent, een dezer dagen ontvangen schrijven voor te lezen, waarin Dr. Kerbert als directeur van het genootschap «Natura Artis Magistra» eene zaal boven het kantoor aan onze vereeniging tot huisvesting der bibliotheek kosteloos aanbiedt, onder nader met het bestuur vast te stellen voorwaarden.

De heer **van der Wulp** vindt, dat het aanbod van Artis moeilijk thans behandeld kan worden, daar het bedoelde schrijven in zeer vage termen is gesteld; hij vermoedt dat het vaststellen der voorwaarden tot onoverkomelijke moeilijkheden zal leiden. Het voorstel van den heer Reuvens is echter geheel gereed in de circulaire vermeld en de aanneming hiervan lacht hem zeer toe, hoewel hij niet kan verzwijgen, dat verscheidene bezwaren zich bij hem hebben voorgedaan.

Het verplaatsen der bibliotheken naar Oosterbeek maakt de Vereeniging bepaald afhankelijk van den heer Reuvens, die, mocht hij veel andere bezigheden aldaar krijgen, weleens niet in staat konde zijn de belangen onzer Vereeniging in het oog te houden, en in welk geval de bibliotheek weder verplaatst zou moeten worden. Ook wenscht hij den heer Reuvens er opmerkzaam op te maken, dat het ambt van bibliothekaris het in- en uitpakken en het verzenden van pakken boeken medebrengt en dit niet altijd een van de aangenaamste bezigheden is.

De President merkt op, dat verscheidene der bezwaren van den heer van der Wulp steeds zullen voorkomen en dat de heer Reuvens reeds gedurende bijna een jaar de zorg voor de bibliotheek geheel op zich heeft genomen en dus nu reeds weet wat er aan het naar wensch vervullen van zijn taak vast is.

Het staken van de uitleening van boeken was eene noodzakelijkheid, omdat alles nieuw geordend moest worden en het bestuur heeft kort geleden zich kunnen overtuigen, dat de tijd, waarin het uitleenen gestaakt was, door den heer Reuvens gebruikt is tot het geheel in volgorde zetten der bibliotheken, een werk, dat men niet te gering moet schatten.

De heer **Reuvens** kan de bezwaren van den heer van der Wulp grootendeels opheffen door te verklaren, dat hem te Oosterbeek geen bepaalden werkkring wacht en hij dus veel meer tijd aan de bibliotheken kan geven, dan eenig ander bibliothekaris daarvoor ooit zou beschikbaar hebben. Daar de bibliotheek bij zijne woning zal geplaatst worden, zal het ook gemakkelijker zijn

eenig werk aldaar onder zijn toezicht te laten doen en zullen de leden bij eventueele bezoeken aan de bibliotheek het gemak hiervan ondervinden.

De heer **Piepers** betuigt zijne groote ingenomenheid met het aanbod van den heer Reuvens en zou het voor onze Vereeniging onverantwoordelijk vinden, a's dit niet dadelijk werd aangenomen. De bezwaren, die zich thans voordoen, zullen zich bij ieder ander voorstel ook doen gelden, terwijl dit aanbod het gunstig resultaat voor de kas onzer vereeniging voor heeft, dat het eene besparing van $\pm f$ 400.— 's jaars veroorzaakt, welk geld op zeer nuttige wijze tot aankopen van boeken kan worden gebruikt. Reeds door de manier, waarop de heer Reuvens zijn taak heeft opgevat, heeft hij bewezen, dat hij juist de man is noodig om als bibliothekaris onzer vereeniging op te treden en raadt hij dus de aanneming van dit voorstel ten zeerste aan.

De heer **Uytenbogaart** acht het wenschelijk, dat het bestuur, voordat het aanbod van den heer Reuvens wordt aangenomen, eerst nog aanvraag de voorwaarden, waarop Artis de lokaliteit wil afstaan aan onze vereeniging, daar het na kennisneming dezer voorwaarden eerst mogelijk zal zijn te beoordeelen welk besluit in het belang onzer Vereeniging zal moeten worden aangenomen.

De heer **A. C. Oudemans Js.** acht uitstellen zeer nadeelig voor onze vereeniging, daar onze bibliotheek, zoodra zij goed gecatalogiseerd is, een van de aantrekkelijkheden voor nieuwe leden uitmaakt en al het mogelijke in het werk dient gesteld te worden om dit doel spoedig te bereiken.

De heer **Veth** acht het ook bijna niet mogelijk dat Artis nog gunstigere voorwaarden zal stellen en wenscht dus het voorstel van den heer Reuvens te steunen.

De heer **Groll** acht eene eventueele verplaatsing naar Artis,

wat betreft de bibliotheek Hartogh Heys bepaald onmogelijk, daar in de akte, waarbij deze bibliotheek aan onze vereeniging wordt overgedragen, vermeld wordt, dat deze steeds onder haar beheer en geheel afzonderlijk moet gehouden worden.

De heer **Jentink** acht verplaatsen van de bibliotheek niet wenschelijk en, hoewel hij over den heer Reuvens als bibliophil gunstig denkt, acht hij het vinden van een geschikt persoon te Leiden om als bibliothekaris op te treden, volstrekt niet onmogelijk. Hij stelt dus voor de beslissing over de verplaatsing der bibliotheken tot de a. s. wintervergadering aan te houden, in welken tusschentijd de zorg voor de bibliotheken wel door hem en Dr. Horst zullen worden waargenomen.

Zij zullen dan kunnen beoordeelen, welke de werkzaamheden hieraan verbonden, zijn en naar een geschikt persoon omzien. Ook kan men dan trachten nog voordeeliger aanbiedingen te krijgen, daar de tijd daartoe te kort is geweest.

De heer **Reuvens** wijst er op, dat wanneer mocht worden aangenomen wat de heer Jentink voorstelt, de verdere catalogiseering der bibliotheken weder langen tijd zal uitgesteld worden en de leden het ongerief van het missen van volledige catalogi nog langer zullen ondervinden. Ook kan hij thans niet beslissen, of zijn aanbod nog van kracht zal zijn, wanneer de wintervergadering het besluit daarover eerst zal nemen.

De heer **Uytenbogaart** acht Oosterbeek ongeschikt voor de plaatsing der bibliotheken en zou deze, wanneer verplaatsing bepaald noodzakelijk is, liever overgebracht zien naar een der groote steden, daar het bezoeken der bibliotheken dan voor de leden gemakkelijker zou zijn, waarop de heer **Snellen** hem antwoordt, dat bijna geen leden persoonlijk boeken komen raadplegen in de bibliotheek, maar steeds de verlangde werken aan huis ter leen vragen. De verplaatsing kan in dit opzicht dus geen bezwaar opleveren.

De heer **Veth** heeft met belangstelling het voorstel van den heer Reuvens vernomen en vindt dit zeer aannemelijk. Vooral heeft de overbrenging naar Oosterbeek voor, dat de bibliotheken daar in de onmiddellijke nabijheid van de woning van den heer Reuvens worden geplaatst, zoodat aan elk lid door dezen zonder veel moeite den toegang tot het lokaal kan verschaft worden. Bij het bezoeken der bibliotheek te Leiden had men altijd de gedachte, dat men den bibliothekaris noodzaakte zijn werk te laten liggen en gaf men dan de voorkeur aan het ter leen vragen der verlangde werken.

De heer **Brants** vindt Oosterbeek zeer geschikt. Het dorp is zeer gemakkelijk uit alle plaatsen van ons land te bereiken en de aanwezigheid der bibliotheken aldaar zal door de leden uit het oosten van ons land zeer op prijs worden gesteld, te meer daar de universiteits-bibliotheken zich alle meer in het westen bevinden.

De heer **Uytenbogaart** stelt thans voor de verdere behandeling van dit punt van de agenda tot de wintervergadering aan te houden, hetgeen echter geen instemming vindt; zoodat de heer **Leesberg** hierop de stemming over het aanbod van den heer Reuvens verzoekt.

Het aanbod van den heer Reuvens wordt met 20 stemmen voor en 2 stemmen blanco aangenomen en aan het bestuur opgedragen de voorwaarden met den heer Reuvens nader vast te stellen.

De heer Snellen wordt tot lid van het bestuur herkozen, terwijl voor den heer Ritsema, die verzocht heeft, wegens drukke bezigheden, niet meer in aanmerking te komen, de heer Reuvens als Bestuurslid wordt benoemd.

Aan de orde is de keuze van de plaats, waar de volgende omervergadering zal gehouden worden. Daartoe worden Doetinchem met eene excursie naar het Montferland, Arnhem, Amersfoort en Apeldoorn aanbevolen; doch blijkt uit de gehouden stemming, dat Doetinchem gekozen wordt.

Bij de daarop gehouden stemming voor een Eere-Voorzitter, die de leiding van deze vergadering zal hebben, behalen de heeren Brants en Veth een gelijk aantal stemmen; doch verklaart deze eerste eene benoeming als zoodanig niet te kunnen aannemen, daar hij in den tijd, waarin de zomervergadering gewoonlijk wordt gehouden, niet altijd zeker is, zijn woonplaats te kunnen verlaten wegens zijne bezigheden. Alsnu wordt de heer Veth bij eene nieuwe stemming tot Eere-Voorzitter gekozen, welke benoeming deze zich gaarne laat welgevallen.

De heer **J. Th. Oudemans** wenscht thans naar aanleiding der voorrede van het kort geleden uitgekomen werk van Dr. G. C. J. Vosmaer, getiteld: « Welke Periodica Zoölogica kunnen in de Nederlandsche openbare bibliotheken geraadpleegd worden », de vraag tot het Bestuur te stellen, welke reden het gehad heeft om Dr. Vosmaer niet in de gelegenheid te stellen zijn arbeid, wat de entomologie betreft, vollediger te kunnen maken. In die voorrede toch zegt de schrijver: « zoo zijn de uiterst gebrekkige opgaven, wat betreft entomologische tijdschriften, voornamelijk hieraan te wijten, dat mij, geen lid van de Ned. Ent. Vereeniging, den toegang tot haar bibliotheek volstrekt geweigerd is », waaruit men zou kunnen besluiten, dat het Bestuur geweigerd heeft Dr. Vosmaer de noodige opgaven voor zijn werk te verschaffen.

De heer **van der Hoop** heeft ook met leedwezen bedoelde woorden in de voorrede van het werk van Dr. Vosmaer gelezen en zich direct hierna tot den schrijver om inlichtingen gewend, daar hem niets van een dusdanig verzoek bekend was. Hij mocht daarop het volgend antwoord van Dr. Vosmaer ontvangen: « In antwoord op uwen brief van April 3, heb ik de eer U te melden, dat ik mij eenige jaren geleden, toen ik in Leiden verschillende bibliotheken bezocht, heb gewend tot den heer Ritsema, zoo ik vernam, bibliothecaris van de Ned. Entom. Vereeniging. Toen ik Z. Ed. mijn plan had uitgelegd en derhalve verzocht ook in de bibliotheek der Ned. Entom. Vereeniging te worden toegelaten, heb

ik ten antwoord ontvangen, dat dit « onder geen voorwaarde » kon geschieden. U zult mij ten goede houden, dat ik daarna geen verdere pogingen in het werk stelde tot de bibliotheek door te dringen.»

De heer **Ritsema** kan mededeelen, dat Dr. Vosmaer indertijd hem mondeling verzocht heeft verschillende titels in de bibliotheek op te nemen, wat hem, als zijnde geen lid der Vereeniging met het oog op de wet, natuurlijk niet kon worden toegestaan.

Het bevreemdt hem dus ten zeerste, dat Dr. Vosmaer daarna geen pogingen heeft gedaan om de verlangde opgaven langs een anderen weg te verkrijgen, daar toch in verscheidene bibliotheken de catalogi der onze aanwezig zijn en de supplementen daarop in het Tijdschrift voor Entomologie te vinden zijn. Had hij hieruit zijne bouwstoffen geput en het manuscript aan het Bestuur der Ned. Entom. Vereeniging ter correctie en aanvulling gezonden, dan ware de aangehaalde zinsnede in zijne voorrede overbodig geweest en had zijn werk zeker voor entomologen ook waarde gekregen. Vermoedelijk heeft Dr. Vosmaer toch ook wel niet in al de opgegeven bibliotheken de tijdschriften deel voor deel nagezien, maar zich daartoe bediend van de bestaande catalogi.

De heer **Snellen** wenscht in de eerste plaats te constateeren, dat de Bibliotheek der Nederlandsche Entomologische Vereeniging geenszins eene « openbare » is en ten tweede dat de heer Ritsema door zijne weigering volkomen volgens de wet heeft gehandeld; geroepen om die wet te handhaven, kan het Bestuur dit zeker niet afkeuren. Toch betreurt Spreker het, dat Dr. Vosmaer daarna niet op de gedachte is gekomen zich met zijnen wensch, waarvan het Bestuur q. t. door hem volkomen onkundig is gelaten, schriftelijk tot hetzelfde te wenden, verzoekende om hem te helpen. Zulks ware de geregelde weg geweest en in dat geval had het Bestuur zeker gaarne op de eene of andere wijze zijne medewerking aan Dr. Vosmaer verleend. Door het nalaten van alle verdere pogingen is dus helaas de samensteller van den bedoelden catalogus

zelf, niet het Bestuur der Entomologische Vereeniging, er schuld aan dat het werk zoo onvolledig is gebleven.

De heer **Brants** stelt thans voor het Bestuur op te dragen het Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres, in opdracht waarvan Dr. Vosmaer zijn werk geschreven heeft, mede te deelen, dat de bedoelde zinsnede in de voorrede niet duidelijk is, daar men uit deze zou kunnen besluiten, dat het Bestuur alle medewerking aan Dr. Vosmaer had geweigerd, hetgeen geheel onjuist is.

Dit voorstel wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Pater **Wasmann** (Exaeten) macht zuerst einige Bemerkungen über das neu erschienene Werk von Jhr. Dr. Ed. Everts «*Coleoptera Neerlandica*». Dasselbe besitzt nicht bloss für die Kenntniss der niederländischen Coleopteren-fauna eine epochmachende Bedeutung, sondern wird auch, namentlich wegen den sorgfältigen vergleichend morphologischen Uebersichten, die in jenem Werke gegeben sind, ausserhalb Hollands die verdiente Anerkennung finden und dem Niederländischen Entomologischen Verein sehr zur Ehre gereichen. Auch bezüglich der biologischen Angaben, insbesondere bei den Myrmekophilen, ist jener erste Band der *Coleoptera Neerlandica* als mustergiltig zu bezeichnen.

Sodann theilt H. Wasmann Einiges mit über *Myrmekophilen*.

Anfang Juni dieses Jahres ist es ihm endlich (nach 14-jährigem vergeblichen Suchen) gelungen, *Chennium bituberculatum* Ltr. bei *Tetramorium caespitum* (Exaeten) zu entdecken, nachdem er die Larven jenes Käfers bereits 1895 bei Valkenburg und bei Exaeten in *Tetramorium*-Nestern gefunden hatte.

Obwohl *Tetramorium caespitum* ein weites Verbreitungsgebiet hat, das von Nordafrika bis Scandinavien reicht, so ist diese Ameise doch in Süd- und Mitteleuropa weit häufiger als im eigentlichen Nordeuropa. Bei uns in Holl. Limburg bevorzugt sie die trockensten und heissesten Nestplätze auf der Haide, an Waldrändern etc., wo sie sehr gemein ist und oft sehr volkreiche Kolonien hat.

Nach Forel's Beobachtungen sind ihre Nester in Norwegen nur sehr spärlich und individuenarm. Ganz besonders beweisen jedoch die *Gäste* von *Tetramorium*, dass diese Ameise eine vorzugsweise südliche Form ist, welche ihr Verbreitungsgebiet erst nach den Eiszeiten des Diluviums allmählich wieder weiter gegen Norden ausgedehnt hat. Die charakteristischen echten Gäste von *Tetramorium* aus den Pselaphidengattungen *Chennium* und *Centrotoma* zählen in Südeuropa und im südlichen Mitteleuropa eine beträchtliche Menge von Arten (9 *Chennium* und 4 *Centrotoma*) während Nordeuropa und das nördliche Mitteleuropa nur eine Art von *Chennium* und eine von *Centrotoma* aufweisen. Der nördlichste bisher festgestellte Fundort von *Chennium bituberculatum* ist Exaeten bei Roermond, ungefähr unter dem 50,5 Grad nördlicher Breite. *Centrotoma lucifuga* ist bisher nur bis zum 50° n.Br. gefunden worden (Frankfurt a. M. und Prag). *Tetramorium caespitum* kommt dagegen noch über den 60° n.Br. hinauf vor, aber, so weit bisher bekannt, ohne jene Gäste.

Eine Eigenthümlichkeit der echten Gäste von *Tetramorium* aus den Gattungen *Chennium*, *Centrotoma* und *Napochus* besteht darin, dass diese Käfer in der Halsgegend mit einem goldgelben Haartomente ausgestattet sind. Dieselbe Eigenthümlichkeit findet sich merkwürdiger Weise bei der gleichfalls tetramoriophilen Proctotrupidengattung *Tetramopria* Wasm. wieder, indem bei ihr die wollige, weisse Behaarung des Collare, die auch bei manchen theils myrmekophilen, theils nicht myrmekophilen Verwandten vorhanden ist, in ein goldgelbes Haartomente umgewandelt erscheint, welches jenem der obenerwähnten Coleopteren auffallend gleicht. Der biologische Grund, wesshalb gerade an dieser Körperstelle bei den *Tetramorium*-Gästen jene den Symphilen (echten Ameisengästen) eigenthümliche Trichombildung auftritt, ist darin zu suchen, dass *Tetramorium* gerade der Halsgegend ihrer Gäste besondere Aufmerksamkeit schenkt; sie hebt dieselben, wie ich beobachtet habe, meist am Halse auf, um sie fortzutragen und beleckt sie überdies besonders häufig in der Halsgegend. Wir haben somit hier einen interessanten Fall von analogen morphologischen Anpassungs-

charakteren vor uns, die durch analoge biologische Verhältnisse bedingt werden.

Ich gebe hier eine *Uebersicht der charakteristischen Gäste* von *Tetramorium caespitum* in Mittel- und Nordeuropa. Die ausschliesslich südeuropäischen Formen werden hier nicht aufgeführt. Die in Holland vorkommenden Arten sind mit einem Sternchen bezeichnet.

Coleoptera.

Pselaphidae: * *Chennium bituberculatum* Ltr. Südliches Mitteleuropa, nördlich bis Holland.

Chennium Steigerwaldi Rtrr. Istrien, Kroatien, Bosnien.

Centrotoma lucifuga Heyd. Süd- und Mitteleuropa bis Prag und Frankfurt a. M.

Centrotoma rubra Sauc. Südfrankreich, Spanien, Südtirol, Böhmen bis Prag (Collect. Wasm.)

Centrotoma Ludyi Rtrr. Südtirol ¹⁾.

Amauronyx Maerkeli Aub. ²⁾ Mittel- und Nordeuropa.

Scydmaenidae: *Napochus chrysocomus* Sauc. Südeuropa und südliches Mitteleuropa bis Böhmen (Prag).

Staphylinidae: *Lamprinus erythropterus* Panz. Mitteleuropa.

Hymenoptera.

Formicidae: * *Strongylognathus testaceus* Schenk. Mittel- und Nordeuropa. In Holland bei Exaeten.

Strongylognathus Huberi For. Süd-schweiz, Südfrankreich, Nordafrika.

---

1) Als Wirth gab Reitter „*Lasius flavus*“ an. Vielleicht handelt es sich jedoch um eine der hellen, gelben, südlichen Varietäten von *Tetr. caespitum*, da sonst kein einziges *Centrotoma* oder *Chennium* bei *Lasius* lebt.

2) Diese Art kommt auch bei anderen Ameisen vor u. ist nicht auf *Tetramorium* beschränkt. Vgl. Wasmann, Kritisch. Verz. d. myrmek. u. termitoph. Arthropoden, S 93.

* *Anergates atratulus* Schenk. Mittel- und Nordeuropa. In Holland bei Exaeten.

Proctotrupidae: * *Tetramopria aurocincta* Wasm. Böhmen, Rheinland, Holland (Exaeten).

* *Tetramopria cincticollis* Wasm. Böhmen, Holland (Exaeten).

Orthoptera.

Gryllidae: *Myrmecophila acervorum* Panz. Süd- und Mitteleuropa. Nur die kleine Form (Larve) kommt bei *Tetramorium* vor.

Rhynchota.

Aphidae: * *Paracletus cimiciformis* Heyd. Ganz Mittel- bis Nordeuropa. In Holland bei Exaeten.

Acarina.

Gamasidae: * *Loelaps Canestrinii* Berl. Süd- und Mitteleuropa bis Holland (Valkenburg).

Araneina.

Theridiidae: * *Acartauchenius scurrilis* Cbr. Böhmen, Rheinland, Holland (Valkenburg, Exaeten).

Von *paunmyrmekophilen* Arten sind die folgenden auch Gäste von *Tetramorium caespitum*:

Lepismidae: *Lepismina polypoda* Grassi (Böhmen).

Poduriidae: * *Cyphodeirus (Beckia) albinus* Nicol. Ganz Europa.

Isopoda: * *Playarthrus Hoffmannseggi* Brdt. Ganz Europa.

Ueber die *myrmekophilen Proctotrupiden* und die *myrmekophilen Acarinen* von Holl. Limburg wird später in eigenen Arbeiten in der Tijdschr. v. Ent. berichtet werden. Hier sei nur die interessanteste unserer myrmekophilen Proctotrupiden, *Solenopsia imitatrix* Wasm. erwähnt, welche bei der winzig kleinen, gelben Diebsameise *Solenopsis fugax* Ltr. lebt. Schon 1884 entdeckte ich sie bei Exaeten. Das ♀ ist flügellos, das ♂ hat verkürzte Flügel. Das ♀ besitzt einen hohen Grad *echter Mimicry*, welche wie bei den Gästen des Mimicrytypus, die bei den brasilianischen Wanderameisen *Eciton* und den afrikanischen *Dorylus* leben, auf die *Täuschung des Tastsinnes* der sehr schwachsichtigen Wirthe

berechnet ist. Eine Aehnlichkeit der Färbung besteht zwischen der schwarzen *Solenopsia* und den gelben oder gelbbraunen Arbeiterinnen von *Solenopsis* nicht, da letztere fast blind sind und ganz unterirdisch leben. Dagegen sind viele Einzelheiten der Körperform, besonders aber die Fühlerbildung der kleinen Wespe in hohem Grade den entsprechenden Eigenthümlichkeiten der Wirthsameise ähnlich. Am auffallendsten ist dies bei der langen, dicken *zweigliedrigen* Fühlerkeule, die unter den einheimischen Ameisen nur bei *Solenopsis* und unter den einheimischen Proctotrupiden nur bei den Weibchen von *Solenopsis* vorkommt.

Seit den letzten vier Jahren bin ich mit einer Statistik der *sanguinea*-Kolonien bei Exaeten auf einem Gebiete von 4 Quadrat-Km. beschäftigt; dieselbe soll im nächsten Jahre vollendet werden. Der Zweck derselben ist der statistische Nachweis des ursächlichen Zusammenhanges der pseudogynen Arbeiterform von *F. sanguinea* mit *Lomechusa strumosa*, bzw. mit der Erziehung der Larven dieses Käfers durch die Ameisen. Bisher (Ende Juni '98) umfasst jene Statistik 370 Kolonien mit über 1000 Nestern, indem nämlich *eine* Kolonie meist mehrere Nester besitzt. Die Kolonien sind auf einer Karte nach ihrer Oertlichkeit eingetragen und mit Nummern bezeichnet; dieselbe Nummer befindet sich auf einer kleinen Schiefertafel, die bei jeder Kolonie in die Erde gesteckt ist. Die Nester sind mit abgestochenen Haidekrautschollen belegt, unter denen die Ameisen bauen. Da die Schollen allmählich zerfallen, und häufig auch, ebenso wie die Nummern, durch unberufene Hände fortgeworfen werden, erfordert jene Statistik eine beträchtliche Arbeit, zumal die einzelnen Kolonien regelmässig besucht, die Befunde notirt und dann in eigene Notizbücher eingetragen werden müssen. Die Ergebnisse sind übrigens nicht bloss für die *Lomechusa-Pseudogynen-Theorie*, sondern auch für die Kenntniss vieler anderer Punkte in der Lebensweise von *F. sanguinea* belangreich.

Bezüglich des Zusammenhanges der Pseudogynen mit *Lomechusa* seien hier nur folgende Punkte erwähnt. (Die Pseudogynen-haltigen Kolonien erhalten auf der Karte einen blauen, die *Lomechusa*-haltigen einen rothen Strich.)

1. Die Lomechusa-Bezirke und die Pseudogynen-Bezirke fallen stets zusammen.

2. Die Pseudogynen-haltigen Kolonien sind die Centren der Lomechusa-Bezirke.

3. Ausserhalb der Lomechusa-Bezirke vinden sich keine Pseudogynen-haltigen Kolonien.

4. Eine Reihe von früher nicht Pseudogynen-haltigen Kolonien hat in den letzten drei Jahren bereits durch Aufzucht der Lomechusa-Larven Pseudogynen bekommen.

Auf das *wie* jenes Zusammenhanges kann hier noch niet näher eingegangen werden.

De heer **van der Wulp** laat in de eerste plaats eenige Oost-Indische Asiliden ter bezichtiging rondgaan, ook in verband met een opstel, dat eerlang van hem in het Tijdschrift zal worden geplaatst.

1°. *Microstylum Vica* Walk., uit Engelsch Indië, de type van eene groep van geheel zwarte soorten, met zwarte, paarsweerschijnende vleugels, waartoe ook de onlangs door hem in de «Notes from the Leyden Museum» beschreven, nog grootere *M. Oberthürri* behoort.

2°. Een fraai vrouwelijk exemplaar van *Laphria gigas* Macq., door Fruhstorfer van Java medegebracht en in het Brusselsche Museum terecht gekomen (de heer Severin zond het aan spreker ter determinatie). Tot dusver was de soort nog niet van Java bekend; de exemplaren in het Leidsch Museum zijn van Borneo.

3°. Eene *Laphria*, die in grootte met de vorige overeenkomt, doch overigens zeer gelijkjt op *L. Reinwardtii* Wied. en eene nieuwe soort schijnt te zijn.

4°. *Laphria leucoprocta* Wied. van Java. Wiedemann beschreef indertijd deze soort uit het Leidsch Museum, maar de exemplaren schijnen daar verloren te zijn geraakt; thans is zij op Java weergevonden.

5°. *Michotamia anatis* Macq., ook eene Javaansche Laphrine, maar die zich onderscheidt door het aan de basis sterk verdunde

achterlijf en daarom door Macquart tot een afzonderlijk geslacht is gebracht.

6°. *Promachus leoninus* Löw, zeer kenbaar aan het geel en zwart gebandeerde achterlijf en aan de sneeuw witte haarvlok op de mannelijke genitaliën. De soort is door Löw beschreven naar exemplaren van de Griekse eilanden en van Klein-Azië; maar het blijkt nu, dat zij veel verder oostelijk is verbreid en o. a. in de Himalaja-streek veelvuldig moet voorkomen. De hier ver- toonde exemplaren zijn van Darjeeling.

7°. Eene tot dusver onbeschreven soort van *Allocotasia*, op Java door Fruhstorfer gevangen; zij is vooral kenbaar aan het bijzonder lange en dunne, naaldvormige derde spriettlid, en de betrekkelijke korte eindborstel, die aan het uiteinde met eenige fijne haren bezet is.

In de tweede plaats laat de heer van der Wulp nog eenige vliegen zien, die door hare ongemeen fraaie kleuren uitmunten. Vooreerst vier exemplaren van eene tot het geslacht *Calliphora* te rekenen, waarschijnlijk nieuwe soort van Nieuw-Guinea, die door hare gele en zwarte teekening zeer afwijkt van onze zoo gewone inlandsche soorten van dat geslacht; zij zal, met nog verscheidene andere Nieuw-Guineesche Diptera, door Dr. Kertész te Budapest worden beschreven. Voorts drie exemplaren van *Rutilia mirabilis* Guér., mede van Nieuw-Guinea afkomstig en zeer in 't oog vallend door hunne grootte en de prachtige metalieke kleuren, waarmede zij versierd zijn. Eindelijk eene fraaie vlieg van Braziliaanschen oorsprong, *Rhaphiocera armata* Wied., waarbij eene zeer regel- matige zwarte teekening op de lichtgroene grondkleur gepaard gaat met een sierlijken lichaamsvorm. Al deze voorwerpen zijn ongemeen frisch en gaaf.

De heer **Piepers** deelt het volgende mede:

In het bekende Engelsche weekblad *Nature* van 19 Mei 1898, trof ik een kort verslag aan van een in het *Journal of the Asiatic Society of Bengal* geplaatst opstel van F. Finn betreffende het eten van dagvlinders door vogels. Ik zal mij, totdat ik dat opstel zelf heb kunnen machtig worden, van een oordeel daarover onthouden;

voor één hoogst belangrijk punt is echter dit verslag al voldoende en dit wensch ik hier dan even mede te deelen. Volgens den genoemden onderzoeker zouden dan de volgende vlinders, welke alle, naar hij zegt, zoogenaamde waarschuwendende kleuren dragen, namelijk *Danaïden*, *Acraea violae* F., *Thyca (Delias) Eucharis* Drury en *Papilio Aristolochiae* F., en bovenal de laatstgenoemde niet dan met tegenzin door de vogels worden gegeten.

Welnu deze *Papilio Aristolochiae* over welke ik reeds in mijne bijdrage op het vorige (3') internationale Zoölogische Congres heb gesproken, bezit volstrekt geene andere kleuren dan die welke aan de gansche groep *Papilioniden* waartoe zij behoort, en die uit de *Polydorus*- en de *Pammon*-groepen van Wallace bestaat, eigen is, in welke alle soorten en polymorphe vormen verschillende stadiën vertoonen eener verandering der oorspronkelijke roode kleur in zwart, waarbij later ook het wit begint op te treden. De uiterste kleurvormen, die daarvan thans aanwezig zijn, vindt men in *Papilio Hector* L., zwart met nog veel rood en geen wit, en *P. Polytes* L. ♂, zwart met vrij veel wit terwijl van het rood nog maar een zeer gering overblijfsel aanwezig is; *P. Aristolochiae* F. ligt tusschen beiden in.

Al moge het dus zijn dat deze laatste vlinder voor vogels geen smakelijk voedsel oplevert, zeker is het dat zijne kleur daarmede in geen verband hoegenaamd staat, maar eenvoudig de normale is van zijne gansche groep, welke bovendien blijkens hunne phylogenese, die van alle *Papilioniden* moet zijn geweest. Hoe opvallend rood en zwart nu ook, ten minste voor het menschelijk oog, mogen wezen, eene waarschuwendende kleuring, in den zin waarin dit de mimicrytheorie in betrekking tot selectie, door bescherming in den strijd om het bestaan, opvat, kan zij dus niet wezen; hare oorzaak berust louter op de afstamming van den vlinder en op het proces van kleurverandering waaraan hij even als alle andere *Papilioniden* onderworpen is. Dat dan ook de andere soorten van dat genus, welke in dezelfde landstreken levende en veel op haar gelijken, dit almede alleen doen door hare onderlinge verwantschap, maar zonder dat daarbij van eenige mimicry de rede is,

heb ik mede in de vermelde congresbijdrage al uitvoerig uiteenzet. Ook de kleurteekening der overige genoemde vlinders, van de *Danaiden*, van *Acraca violae* F. en van *Thyca (Delias) Eucharis* Drury verschilt in het algemeen niet van die der talrijke daaraan verwante vlinders en is evenals deze eenvoudig van geheel normalen aard, een stadium vertegenwoordigende van het proces van kleurevolutie waaraan zij onderworpen zijn. Ook die kan dus onmogelijk tot een bepaald doel verkregen zijn, gelijk dit nopens de zoogenaamde waarschuwende kleuren wordt beweerd.

Al moge dan ook de bedoelde vlinder voor vogels weinig smakelijk wezen, zoo laat zich uit dit feit hoegenaamd niets ten voordeele der mimicrytheorie afleiden.

Verder liet de heer Piepers ter bezichtiging rondgaan, eene *Vanessa Urticae* L. van de in Nederland voorkomende type, met hare var. *Turcica* Stlgr., var. *Ichnusa* Bon., benevens een Nederlandsch exemplaar, hetwelk zoo uiterst kleine discoïdale vlekken bezit dat het zeer dicht aan dezen laatsten zuidelijken vorm nadert. Alsmede het reeds door den heer Oudemans op de vorige vergadering vertoonde in Nederland gekweekte exemplaar der var. *ichnusioides* Selys en een door hem verkregen exemplaar der var. *testudo* Esp. van *Vanessa polychloros* L. Hij vestigt daarbij de aandacht op de opmerkelijke overeenstemming in het systeem van variceren dier beide vormen van de genoemde *Vanessa*-soorten, welke overigens beide zoowel in de natuur voorkomen als door de poppen aan eene abnormale temperatuur bloot te stellen zijn gekweekt; daar toch de alzoo kunstmatig door Dr. Fischer verkregen var. *nigrita* hem gebleken is niet te verschillen van de var. *ichnusioides* Selys, welke zoowel in België als in Frankrijk en Nederland en vermoedelijk ook in Duitschland nu en dan in de vrije natuur voorkomt. Voor het overige verwijst hij omtrent die vormen naar zijn eerstdaags in het tijdschrift der Ned. Dierkundige Vereeniging te verschijnen opstel over: Die Farbenevolution (Phylogenie der Farben) bei den Pieriden.

De heer **Leesberg** laat ter bezichtiging rondgaan eenige teekeningen van insecten vervaardigd door den zoon van wijlen ons

lid Roelofs. Hoewel deze nog niet geheel beantwoorden aan de eischen, die de commissie van redactie van het Tijdschrift voor Entomologie moet stellen, wordt de wensch uitgesproken, dat de heer Roelofs zich verder hierop zal toeleggen, daar goede teekenaars van insecten steeds zeer moeilijk te vinden zijn in ons land.

Naar aanleiding hiervan vestigt de heer Reuvens nog de aandacht op mej. Ritsema, dochter van ons lid, die zich ook reeds eenigen tijd op het afbeelden van insecten toelegt en hierin eene groote vaardigheid heeft gekregen.

De heer **J. Th. Gudemans** laat vooreerst circuleeren aflevering I van een nieuw werk over «Die Geradflügler Mitteleuropas», door Dr. R. Tümpel. Zonder zich in critische beschouwingen te begeben, waartoe hem trouwens de tijd ontbroken had, aangezien hij deze proefaflevering eerst voor enkele dagen leerde kennen, meent hij toch de aandacht op deze uitgave te moeten vestigen, daar zij ook voor den beginner berekend blijkt te zijn, gekleurde platen bevat (in de 4 eerste afleveringen komen telkens 3 gekleurde platen met *Odonata*) en het geheele werk bij intekening niet meer dan 15 Mk. zal kosten. De uitgever is M. Wilckens, Eisenach.

Hierna vermeldt Spreker de vondst van eene Tachiniden-larve in eene pop van *Deilephila euphorbiae* L. Hoewel het getal parasieten der Sphingiden niet zoo gering is, als soms wel eens gemeend wordt, schijnt inzonderheid het genus *Deilephila* slechts zelden door sluipwespen of sluipvliegen lastig gevallen te worden. Daar de larve reeds dood was, toen zij ontdekt werd, bleef de soort onbekend.

Vervolgens deelt Spreker mede, dat hij de rupsen van *Aporia crataegi* L. in groot aantal gezonden kreeg van Nijmegen en ze zelf aantrof te Laag-Soeren. Ook dit jaar is deze soort hier dus, ten minste als rups, verre van zeldzaam. De rupsen van Nijmegen verkreeg hij in het vroege voorjaar, toen de diertjes de winternestjes nog niet verlaten hadden. Toch bleken later eenige rupsen met *Microgaster* (*Apanteles*)-larven bezet te zijn; de infectie moet in dit geval vóór den winter hebben plaats gehad. De wespjes ontwikkelden zich

z er spoedig, zelfs v or dat de *Aporia*-imagines verschenen waren. Of zij tot dezelfde soort gerekend moeten worden als die, welke het gewone koolwitje aantast (*Apanteles glomeratus* L.) werd nog niet door Spreker vastgesteld. Wel werd waargenomen, dat de *Aporia*-rupsen, nadat zij leeggegeten en door de *Microgaster*-larven verlaten waren, nog ruim 8 dagen lang sporen van leven vertoonden.

Ten slotte deelt Spreker het een en ander mede over *Trichiosoma lucorum* L. Daar hij het voornemen heeft, een klein opstel aan deze soort te wijden, beperkt hij zich tot enkele opmerkingen. Een berkenlaan te Sleen, prov. Drenthe, werd in 1897 door de larven dezer groote bladwespsort kaalgevreten; dit werd opgemerkt door den heer R. A. Polak, die aan Spreker in het voorjaar van 1898 eenige takjes, waaraan de cocons bevestigd waren, toonde. Op zijn verzoek ontving Spreker toen weldra meer cocons, die ter plaatse bij honderden te vinden waren en hier en daar zelfs in kluwens van 7   8 stuks opeengehoopt waren. De gelegenheid om aan een zoo uitgebreid materiaal, ongeveer 100 cocons, eenige opmerkingen, ten deele van statistischen aard, te kunnen doen, mocht niet ongebruikt voorbijgaan. Spreker maakte dan ook aantekeningen omtrent de verhouding van het aantal manlijke tot dat der vrouwelijke dieren, omtrent de uitersten in de afmetingen van beide, omtrent parasieten, het al of niet overwinteren van larven voor de 2de maal enz. — al hetgeen later nader zal behandeld worden. Ook trachtte hij nakomelingschap langs parthenogenetischen weg te verkrijgen, hetgeen gelukte; vrij ingebonden wijfjes legden nl. meerdere eieren op berk, welke eieren reeds de larfjes leverden. Als zij zich tot imagines ontwikkelen, is dit, naar Spreker meent, het eerste geval, waarin parthenogenesis bij dit genus werd waargenomen met eene ontwikkeling tot volkomen insect. Gelijk Dr. A. J. van Rossum opmerkt, zijn nl. vroeger door von Siebold eieren eener *Trichiosoma*-soort verkregen, doch stierven de larven, die daaruit te voorschijn kwamen. Tot welke sekse de parthenogenetische generatie behoorde, bleef dus onbeslist. Op meidoorn en wolwilg, waarop verwante *Trichiosoma*-soorten leven, wilden de *Tr. lucorum*-wijfjes niet leggen.

De heer **van Rossum** doet de volgende mededeelingen:

1°. Reeds den 26sten April verscheen bij hem eene vrouwelijke wesp van *Cimbex femorata* L. syn: *C. betulae* Zdd. uit de larve die door Mr. Leesberg in Juli 1897 bij Putte gevonden werd. (Zie *Tijdsch. v. Entom.* XLI p. 10). Het achterlijf is aan basis en uiteinde zwart, overigens is het bruinrood. De vleugels hebben een zeer donkeren en duidelijk begrensden zoom aan spits en achterrand. Door Zaddach worden de uit berkenlarven gekweekte wespen, waarvan het abdomen grootendeels roodbruin of kastanjebruin is, voor de type dezer soort gehouden omdat deze vorm het meest in Duitschland voorkomt. Konow beschouwt haar echter als eene varieteit, de zoogen. *Cimb. silvarum* F. en de zwarte wesp (♂ en ♀) als den stamvorm der *C. femorata*. Door Snellen van Vollenhoven is in het achttiende deel van het *Tijdsch. v. Entom.* op pl. 3 een manlijke bruinroode berkenwesp afgebeeld, welke Spreker ter vergelijking met zijne vrouwelijke laat rondgaan. Bij deze waren de tarsen licht bruinachtig geel; ze zijn thans iets donkerder verkleurd, maar toch niet zoo roodachtig bruin als bij het afgebeelde exemplaar.

Hoewel de wesp buitengewoon vroeg verschenen was, en het wegens het late voorjaar dus lastig viel reeds berkentakjes met tamelijk ontwikkelde blaadjes te vinden, werd in het Arnheimsche plantsoen toch eene berk aangetroffen, waarvan de blaadjes Spreker groot genoeg schenen om de wesp gelegenheid te geven er eieren op te leggen. Intusschen was de wesp zoolang op afgesneden wilgentakjes geplaatst; zij wilde hier gedurende twee dagen *niet* ¹⁾ op leggen. Daar Spreker slechts ééne wesp bezat heeft hij deze proef niet langer voortgezet maar haar op berkentakjes geplaatst. Zij heeft hierop van 28—30 April ongeveer dertig onbevruchte eitjes gelegd. Hoewel haar suikerwater toegediend werd, heeft zij later slechts zeer weinig meer gelegd, en bezweek reeds den 6den Mei, na dus tien dagen geleefd te hebben. Wilgenwespen werden in het vorige jaar langer dan drie weken in het leven gehouden.

---

1) Zie Tijdschr. v. Entom. XLI, p. 6 en p. 11.

Van 12 tot 14 Mei verschenen uit de parthenogenetische eitjes der berkenwesp elf larven. De berkenblaadjes, die zich lang frisch gehouden hadden, begonnen toen geel te worden. Den 15den Mei was in een paar eitjes nog beweging der larven waar te nemen. Waren zij nog niet volgroeid of niet krachtig genoeg om zich naar buiten te werken . . . en ontstaan er in het vergeelde bladweefsel stoffen die een nadeeligen invloed op de larven uitoefenen? Den 16den Mei was geen beweging meer te bespeuren, en bleek het weldra, dat uit de overige eitjes niets meer te verwachten was.

De pas verschenen larven der berkenwesp gelijken veel op de wilgenlarven. Zij zijn echter iets kleiner en de kop is slechts gedeeltelijk zwart; ook zijn de monddeelen eenigszins helderder bruinrood getint. Weldra wordt het lichtgekleurde lichaam na gebruik van voedsel dofgroen en na een paar dagen grijswit bepoederd; bij den groei valt het nog duidelijker in het oog dat de kop slechts aan het achterhoofd zwart en overigens van een zwart randje voorzien is. Na acht dagen waren eenige larven verveld; zij zijn dan over het geheel zeer lichtgroen en de donkere kleur van den kop is verdwenen. De larven groeiden verder zeer ongelijk; ook hadden de vervellingen bijzonder onregelmatig plaats, o. a. bij eene die lang klein gebleven was, eerst den 30sten Mei, dus eerst na circa 17 dagen. Het grootste exemplaar was den 7den Juni, na eene tweede vervelling, van de donkerblauwe ruggestreep voorzien. Een drietal is bij de eerste vervelling bezweken. Twee larven van verschillende grootte gaan ter bezichtiging rond.

20. Den 28sten April verscheen eene vrouwelijke wesp van *Clavelaria Amerinae* L. Aangezien ook bij deze wesp nog geen waarnemingen omtrent parthenogenesis gedaan zijn, (voor zoover Spreker bekend) werd zij van afgesneden wilgentakjes voorzien; hoewel de blaadjes nog klein waren, ging zij terstond zagen en leggen. Gelijk reeds door Brischke beschreven is, legt deze wesp meer eitjes bij elkaar in eene opening van het blad; hij vond er meestal drie «welche aufrecht wie Orgelpfeiffen standen» (*Beobachtungen über die Arten der Blatt- und Holzwespen* S. 65). De blauwgroene eitjes zijn eenigszins niervormig. Spreker merkt op dat de blaasjes,

waarin zich deze eitjes bevinden, er weldra na eenige opzwellling, hard en glimmend uit zien; slechts aan de kanten waren sommige dezer donkergroene bultjes iets doorzichtig. De wesp bleef tot den 30sten April leggen; reeds 7 Mei was in een der blaasjes met de loupe eene larve waar te nemen; ook vertoonden zich hierin even als bij de *Cimbices*, kleine zwarte puntjes, welker aantal langzamerhand toeneemt en door Spreker voor uitwerpselen gehouden worden. Van 11—14 Mei verschenen 30 larven; nagenoeg alle eieren zijn uitgekomen. De ontwikkelingsperiode duurde dus ongeveer veertien dagen. Door Rösel werd waargenomen dat bevruchte eitjes ongeveer na acht dagen uitkwamen; het koude weder zal zeker van invloed geweest zijn op de ontwikkeling der parthenogenetische eieren, want de in vochtige aarde geplaatste wilgentakjes stonden om ze langer frisch te houden, voor een open raam. De uitgekomen kleurlooze larfjes met grooten kop, die iets groenachtig is, gingen dadelijk vreten. Het doorzichtige lijf krijgt dan eene groene tint. Zij rustten tegen den achterkant van het blad in lang uitgestrekte houding of eenigszins opgerold maar niet zoo ineengerold als de *Cimbex*-larven. De eerste vervelling had na acht dagen plaats, waarbij er velen te gronde gingen. Spreker heeft er thans nog achttien in leven, die bijna alle volwassen zijn en veel vreten; hij laat er twee ter bezichtiging rondgaan. De eene is blauwachtig groen; de andere bezit reeds de bruingroene tint, welke zij aannemen, wanneer zij haar cocon gaan vervaardigen ¹).

Spreker bemerkte dat de schijnbaar netachtige cocon waaruit zijne wesp verscheen, niet van openingen voorzien, maar van binnen met een doorzichtig laagje bekleed was. Intusschen vond hij in het laatste hoofdstuk van Judeich und Nitsche's *Forstinsektenkunde* onder «Nachträge» aangegeven, dat dezelfde waarneming reeds in 1892 gedaan werd door W. Schmid, en door hem medegedeeld is in de *Schweizerische Zeitschrift für das Forstwesen* pag. 141—146. Schmid zegt hierover in zijn opstel: *Die Weiden blattwespe*: «Die Innenseite des Cocons — und dies wurde bis jetzt von sämtlichen Beob-

1) Zij begon zich des namiddags in Venlo reeds, bij gebrek aan wilgenschors tusschen berken- en wilgenblad in te spinnen.

achtern übersehen — ist mit einer gelatineartigen? vollständig durchsichtigen, in Wasser unlöslichen, glänzenden Substanz überzogen, so dass kein Tropfen Wasser in das Gewebe eindringen kann, die Puppe also stets trocken liegt. Bis jetzt ist kein anderes Insekt bekannt, das einen ähnlichen Cocon spinnt» 1).

3°. Den 30sten April was een manlijke wesp van *Clav. Amerinae* L. verschenen. Naar aanleiding van mededeelingen in de vorige wintervergadering over hybridisatie bij Hymenoptera (*Tijdschr. v. Entom.* XLI Verslag p. 8) werd deze wesp den eersten Mei gebracht bij de vrouwelijke *Cimb. femorata*, die toen geen eieren meer legde. Weldra scheen de man te bespeuren, dat er een vrouwelijk wezen in de buurt was. Hij trachtte nader kennis te maken en deed tot tweemaal toe pogingen om te paren. Telkens werd hij echter vinnig afgebeten door het groote en krachtige wijfje. Den volgenden dag opnieuw in haar gezelschap gebracht, deed hij geen moeite meer tot voortzetting der kennismaking. Toen eenige dagen later het wijfje van *Clav. Amerinae*, dat ook geen eieren meer legde, in zijne nabijheid gebracht werd, schonk hij aan zijne soortgelijke veel minder aandacht dan aan de groote Cimbex-dame, zoodat ook hier geene paring plaats had.

4°. Verder deelt Spreker mede, dat hij nog eenige cocons bezit afkomstig uit den kweek der *Cimb. lutea*-larven van 1895 (*Tijdschr. v. Entom.* XXXIX p. XLV en p. LXXIII) In een dezer cocons vond hij bij opening den 18den Februari van dit jaar eene levende larve welke er nog frisch uitzag; haar onlangs (6 Juni) weer beschouwende, werd zij nog ongeveer in denzelfden toestand aangetroffen; zij was slechts iets rimpeliger en bleeker geworden. Zal zij na drie overwinteringen nog tot verpopping overgaan en eene wesp leveren? Spreker hoopt hierover later te berichten.

In een cocon der parthenogenetische wilgenlarven van 1896

---

1) Spreker merkt ter loops op, dat in dezelfde aflevering van het Zwitsersche tijdschrift door Harz en v. Miller een middel wordt aangegeven ter verdelging der rupsen van *Ocneria monacha* L. Het bestaat uit Ortho-Dinitrokresolkalium en komt onder den naam „Antinonin” in den handel. Terwijl deze stof doodelijk voor de nonnen is, ondervinden zij bijna geen nadeeligen invloed van de Para-Dinitrokresol-verbindingen!

werd eergisteren (9 Juni) eene groenachtig grijze pop gevonden. Vermoedelijk zullen er dus ook nog na tweejarige overwintering wespen uit deze cocons te voorschijn komen; bij de meeste (17) geschiedde dit reeds na éénjarige overwintering.

Over de in het vorige jaar verschenen wespen uit larven ontstaan door kruising van *Cimb. fagi* ♂ met *Cimb. lutea* ♀ (Zie *Tijdschr. v. Ent.* XL p. 45) ontving Spreker een nader schrijven van den heer Konow, waarin deze hem mededeelt, dat hij, na herhaald onderzoek der hem toegezonden wespen, ze thans voor bastaarden van *Cimb. fagi* Zadd ♂ en *Cimb. capreae* Kon. ♀ meent te moeten houden. Spreker berichtte hierop dat, voor zoover hem bekend is, de *Capreae*-larven nog nooit in Nederland aangetroffen zijn en dat de beide wespen waarmede de kruising met *Cimb. fagi* ♂ plaats had, afkomstig waren van larven op struikwilgen (*Salix viminalis*, enz.) aan den oever van den Rijn alhier gevonden.

Gedurende de geheele gure Meimaand is geen enkele Cimbex-wesp te voorschijn gekomen. Den eersten Juni verscheen er een uit de larven van Eernewoude, die Spreker in Augustus '97 van den heer ter Haar ontving. Het is een groot mannetje, en onderscheidt zich van alle manlijke exemplaren van *C. lutea*, die spreker tot nog toe gekweekt of gevonden had, door de roodbruine tint die de middensegmenten van het achterlijf bezitten. De wesp gaat in levenden lijve ter bezichtiging rond; later verschenen Friesche mannetjes bezitten de gewone zwarte kleur van het abdomen. Onder de Arnhemsche exemplaren die ook dezer dagen verschenen, is een vrouwelijke wier thorax viltiger behaard is dan gewoonlijk. Spreker liet verscheidene Friesche en Geldersche wespen met elkaar paren. Gewoonlijk geschiedt dit terstond wanneer zij bij elkander gebracht worden; de vereeniging heeft plaats op de wijze der nachtvlinders wanneer de ruimte zulks toelaat, tusschen takjes geschiedt zij omhelzender wijze, duurt van 10 tot 30 minuten, en wordt later herhaald. Tot nog toe gelukte het niet eenige dezer gepaarde wilgenwespen op elzen- of berkentakjes te doen leggen. Drie paren werden in een ruim gazen omhulsel buiten op een wilg geplaatst. Ook hierin werd herhaaldelijk copu-

latie waargenomen, maar er zijn nog betrekkelijk weinig eieren gelegd.

Uit München werd bericht ontvangen, dat uit de in Maart overgezonden cocons tot nog toe slechts een mannetje verschenen was. Spreker heeft thans plan wanneer er weder eene vrouwelijke *C. lutea* verschijnt, deze terstond naar München te zenden, ten einde aldaar de onderzoekingen omtrent de «Jungfernzeugung» te kunnen herhalen. ¹⁾

5°. Uit eenige cocons van *Cimbex*-larven verschenen ook thans weder sluipwespen o. a. *Paniscus glaucopterus* L. ♀. Spreker heeft een dezer wespen in zijn tuintje laten vliegen om waar te nemen of deze vijand der *Cimbices* wellicht bespeuren zou dat hare prooi in de buurt was. Werkelijk bevond een *Paniscus* zich den volgenden dag in de onmiddellijke nabijheid van het met gaas gedekte glas waarin de larven van *C. femorata* vertoefden. De wesp zat aan de binnenzijde van het raam boven het verblijf der larven en was door het openstaande raam naar binnen gevlogen. Zij werd achter in den tuin teruggebracht; den volgenden dag zat er weder een *Paniscus* op de vensterbank. Toen zij daarop weder gevangen genomen werd, vertoonden zich geene andere *Paniscus*-wespen meer. Vermoedelijk is het dus hetzelfde exemplaar geweest dat de beide bezoeken bracht. In allen geval blijkt hier uit weder dat de sluipwespen uitstekend ingerichte zintuigen hebben, waarmede zij hare slachtoffers weten op te sporen.

6°. Ten slotte deelt Spreker mede dat hij, 20 Maart, op heide bij Arnhem eene dofgroene rups vond met iets donkerder onduidelijke ruggelijn. Hier en daar was zij tusschen de geleidingen groengeel; kop lichtbruin. Den 19den Mei verscheen er een vlinder uit, welke door Mr. Brants als *Mamestra adusta* Esper herkend werd.

Uit Duitschland ontving de heer Van Rossum eenige mededeelingen over de schade welke de rupsen van *Cochylus ambiguella* Hb. daar in 1897 in de wijnbergen veroorzaakt hebben. . . .

---

1) Dit is 27 Juni geschied. De wesp vertrok des middags per sneltrein uit Arnhem, en den volgenden middag werd de frisch aangekomen Friesche maagd op het College van Prof. Pauly vertoond. Onderweg had zij op wilgenbladeren parthenogenetisch eieren gelegd.

«An meisten haben die Mosel und Saar durch den Schädling gelitten wo sich der amtlich festgestellte Ausfall auf 40 bis 50 MILLIONEN MARK beläuft!» . . . Plakkaten met afbeeldingen «des Traubenwicklers» worden thans in de Rijnstrekten verspreid om op het groote gevaar voor den wijnbouw te wijzen en maatregelen daartegen te nemen. Eene aflevering van de *Mitteilungen über Weinbau und Keller Wirtschaft* N°. 8 gaat ter inzage rond. Hierin is door H. Fuchs de levenswijze van het insect beschreven. De eerste generatie van de rups, die van de druivenbloesems leeft en in den hooitijd optreedt, wordt «Heuwurm» genoemd. De tweede generatie die de druiven aantast en ze zuur maakt, draagt den naam van «Sauerwurm».

De heer **Ritsema** leest een schrijven van ons medelid Pasteur voor over het verzenden van insecten in spiritus in de tropen.

«Per postpakket zend ik u de pop toe van de bronskleurige javaansche Lucanide *Allotopus Rosenbergii* Voll. Deze pop trof ik aan in het vermolmd hout van een sedert jaren door wind ontwortelden woudboom, in West-Java «Kajoe Pasang» geheeten. Volgens den heer Wigman, Hortulanus van 's Lands plantentuin is «Kajoe Pasang» de algemeene naam voor de verschillende soorten van Javaansche eiken (*Quercus* sp.).

U zult wel zeggen wat een groote flesch voor het verzenden van zulk een klein voorwerp; dat komt omdat ik deze gelegenheid wil aangrijpen om u mijne geperfectioneerde methode te toonen voor de verzending van spiritus-exemplaren. U zult aan het Museum heel wat ondervinding hebben van stopflesschen met blaas, lak, hars en gips zoo goed mogelijk dicht gemaakt maar niettemin lek als een mandje, met het gevolg dat de inhoud op de plaats van bestemming aangekomen zijn waarde dikwijls zoo goed als geheel verloren had. De verzamelaars in de binnenlanden kunnen in den regel niet over stopflesschen met goed geslepen stoppen beschikken en al dat getob om ze toch hermetiesch te doen sluiten en ze verder behoorlijk te emballeeren heeft menig amateur-verzamelaar er tegen op doen zien om zijne vrienden of Musea met spiritus-exemplaren gelukkig

te maken. En toch biedt, boven de verzending in gedroogden toestand, de spiritus-methode den verzamelaar groote gemakken en voordeelen aan, al ware het slechts omdat daardoor breekage zoo goed als geheel voorkomen wordt, wat bij drooging en verzending in watten of op andere wijze nog al vaak voorkomt. Toen ik dan ook een paar jaren geleden in het werk van den Amerikaan Ch. V. Riley getiteld: «Directions for collecting and preserving insects», — het beste op dit gebied mij bekend, — iets vond omtrent het gebruik van *india-rubber* stoppen, ging ik dadelijk aan het werk om met deze methode van flesch-sluiting proeven te nemen. Voor *mijn* doel, het verzenden van groote en kleine Lucaniden, moest ik in de eerste plaats een geschikt model van flesch hebben, en na allerlei proeven vestigde ik mijn keus ten slotte op de flesschen waarin de welbekende firma Tieleman en Dros te Leiden hare heerlijke morellen en andere vruchten op brandewijn over de geheele wereld verzendt. Deze flesch is van helder glas, sterk en toch niet zwaar, de hals bijna even wijd als de flesch zelf en groot genoeg om de grootste Lucaniden door te laten. De india-rubber stoppen onthoud ik van de firma Reballio en Zoon te Rotterdam en toen ik een en ander ontvangen had en een proef kon nemen bleek deze sluitingsmethode, speciaal voor verzending, zoo afdoende en tevens zoo eenvoudig en zindelijk te zijn dat ik ze tot groot genoegen van mijne correspondenten dadelijk in toepassing bracht.

Bij deze sluiting is slechts één klein bezwaar te overwinnen en Riley vestigt in zijn evengenoemd werk er de aandacht op, nl. dat bij het inbrengen van de stop deze de lucht in de flesch zamendrukt en de aldus zamengedrukte lucht de stop weer naar buiten tracht te doen glijden. Dit voorkomt men door een stop- of breinaald tegen de stop aan te leggen en de stop met de speld er tegen aan, gelijktijdig in den hals der flesch te duwen. Na een oogenblik is al de lucht die de stop in de flesch verplaatst heeft langs de naald ontsnapt en men kan deze er uit trekken. De flesch kan men nu jaren in liggenden toestand bewaren zonder dat een druppel spiritus verloren gaat. Om het mijne correspondenten, die in het binnenland dikwijls ook geene kistjes en ver-

pakkingsmateriaal bij de hand hebben, zoo gemakkelijk mogelijk te maken, zend ik hun de flesch met gemethyleerde spiritus gevuld, in houtwol verpakt in een stevig kistje dat wêr voor de terugzending moet dienen, om welke reden het deksel met houtschroeven gesloten is. De correspondent is allicht in het bezit van een schroeven-draaier en heeft dus niets anders te doen dan het kistje te openen, de verzamelde kevers in de flesch te doen en het kistje weer te sluiten. Hij behoeft er niet eens een adres op te zetten, want wanneer hij het papieren adres met *zijn* naam er op van het deksel afneemt, vindt hij daarop mijn adres staan. Ik heb mij bij deze methode uitstekend bevonden en goede verzamelaars gemaakt van personen die in den beginne erg tegen de moeite opzagen.

Het kistje zal u misschien wat zwaar voorkomen; het is van plankjes van petroleum kisten gemaakt en mag niet het oog op eventueele beschadiging, voor de verzending als postpakket hier in den Archipel niet van mindere afmetingen zijn. Voor correspondenten die ver af wonen, zoodat bij de heen- en weezending het kistje soms één à twee maanden onderweg blijft, of voor correspondenten die bijzonder ijverig verzamelen, heb ik iets grootere kistjes die twee van de hierboven bedoelde flesschen bevatten. Voor elken correspondent dus één kistje dat ik verzend de flesch met schoone spiritus gevuld en terug ontvang met de verzamelde kevers er in. Wanneer ik de *india rubber* stoppen vroeger gekend had, zou ik mij zelf en anderen heel wat ellende bij de verzending van spiritus voorwerpen bespaard hebben; ik heb daarom gemeend dat de mededeeling van mijne ondervinding op dit punt voor het Museum en andere verzamelaars wellicht van eenig nut kon zijn.»

De pop van *Allotopus Rosenbergii* Voll., die in de *Notes from the Leyden Museum*, Vol. 20, bij fig. 3 en 4 van plaat 1 is afgebeeld, gaat met de flesch en het kistje waarin zij de reis van Batavia naar Leiden maakte ter bezichtiging rond.

De heer **Groll** kan thans iets naders mededeelen over het effect van Röntgenstralen op de chitine van insecten. Te Haarlem is thans eene inrichting waar proeven met bedoelde stralen kunnen

genomen worden en heeft hij bij eene proefneming aldaar opgemerkt, dat de chitine der insecten zeer gevoelig is. Bij blootstelling van een doosje met kevers aan bedoelde stralen, bleek hem, dat slechts de spelden en de spijkers van het kistje zichtbaar waren. Later zag hij echter een paar negatieven van fotografische opnamen, waarop de vorm der insecten en zelfs het inwendige duidelijk zichtbaar was, doch bleken deze genomen te zijn van een oud uitgedroogd insect.

Naar aanleiding hiervan deelt de heer **van Rossum** mede, dat hij in het vorige jaar ook dergelijke waarnemingen heeft gedaan. Het lichaam der vlinders laat het licht der Röntgens-stralen volkomen door, zoodat er op het scherm slechts een schaduwbeeld van de speld te zien was, waaraan de opgezette voorwerpen bevestigd waren. *Cimbex*-cocons laten deze stralen eveneens door, wanneer zij goed van aanhangende aarde bevrijd zijn. Bij een spinsel van *Bombyx potatoria*, dat aan een takje bevestigd was, ontstond er van het hout nagenoeg geen schaduwbeeld, daarentegen een vrij donker van het spinsel, dat met aardachtige deeltjes vermengd bleek te zijn. Wellicht zijn er in de ingewanden der kevers, waarover de heer Groll in zijne mededeeling sprak, ook dergelijke anorganische bestanddeelen aanwezig geweest, welke er met het voedsel ingekomen kunnen zijn. Hierdoor zou een flauw schaduwbeeld der ingewanden te verklaren zijn.

De heer **Snellen** vertoont een exemplaar der zeldzame dagvlindersoort *Barbicornis Melaleuca* Staud., behoorende tot een Eryciniden-genus, bij hetwelk de sprietschaft niet glad, maar duidelijk sterk getand, bijna gebaad is. Het genus werd 1823 voor de, door Godart in de Encyclopédie Méthodique deel IX p. 709 (1823) beschreven *Basilis*, door Latreille gevormd. Sedert zijn nog vier soorten ontdekt, allen, evenals *Basilis* in Zuid-Amerika voorkomende. De familie der Eryciniden, tot de Rhopalocera behoorende, wordt in de Palaearctische Fauna slechts door 2 soorten vertegenwoordigd, in de Afrikaansche door ongeveer 10 en in de Indo-Maleische door ongeveer 40. De hoofdzetel is het warmere gedeelte

van Amerika (Mexico—Argentina) waar ruim 1000 soorten zijn ontdekt. De vermelde afwijking in den sprietvorm staat voor zoover spreker zich kan herinneren, bij de Rhopalocera geheel op zich zelf. Hoogstens zijn bij enkele genera b.v. bij het Nymphaliden-genus Thaumantis, de sprietleden eenigszins driekant, zoodat de schaft wel een weinigje gekarteld kan heeten, maar toch in verre na niet gelijk op dien van het genus Barbicornis.

Verder deelt den heer Snellen, namens den heer **ter Haar** het volgende mede: Toen deze verleden jaar (1897) op aanwijzing van spreker (zie verslag wintervergadering 1896) in Februari Typhakolven verzameld had, mocht het hem gelukken daaruit een tiental vlinders van *Limnaecia phragmitella* Stt. te kweeken. Hij vond echter in den loop van den zomer telkens rupsjes tegen het glas van de doos kruipen en leidde daaruit af, dat de rups eerst in den zomer volwassen is en dat dus het zoeken er naar in Februari te vroeg is geweest.

Den 6den Juni deed de heer ter Haar weder een tocht om de bewuste rupsen te verzamelen, en hoewel de Typha-kolven geheel verregend en verwaaid waren, bleken zij toch nog met wol bezet te zijn. De uitkomst was verrassend. In bijna elken kolf trof hij rupsjes aan, zoodat hij thans de levende exemplaren met hunne woningen aan de vergadering kan vertoonen. De rups bewoont de beide inheemsche Typha-soorten.

Hij meent, dat deze bijdrage voor de natuurlijke historie van eene onlangs in ons land ontdekte soort, voor de verzamelaars niet zonder belang is, vooral omdat de tijd van het voorkomen der rupsen verschilt met den door Stainton vermelden (zie T. v. E. Dl. 40 pag. 160).

De heer **Everts** wenscht de aandacht er op te vestigen, dat hem nog geen inlandsche mannetjes van *Necydalis major* L. bekend zijn. Deze schijnen veel zeldzamer voor te komen dan de wijfjes, daar hem gebleken is, dat hij zelfs geen uitlandsch mannetje in zijne verzameling heeft. De mannetjes zijn gemakkelijk te herkennen aan hunnen slankeren vorm en ook aan de sprieten, die naar het uiteinde gebruind zijn; daarentegen zijn deze bij de wijfjes geheel roodgeel.

De heer **van den Brandt** laat ter inzage rondgaan, eene door hem in de volgorde van den Catalogus van Staudinger en Wocke (Dresden 1861) opgestelde lijst der Lepidoptera in Limburg waargenomen tot het einde van 1897.

De bouwstoffen hiervoor heeft Spreker geput uit: 1°. Macrolépidoptères observés dans le duché de Limbourg par A. H. Maurissen, (zie Tijdschr. voor Ent. 9de jaargang pag. 169) en het supplement op deze lijst, opgenomen in het Tijdschr. voor Ent., 13de jaargang, pag. 122; 2°. uit «de Vlinders van Nederland» van den heer Snellen en de verschillende supplementen daarop, en 3°. uit verschillende gegevens, sedert de uitgaven van deze lijsten bekend geworden. Deze eerste lijst met haar supplement vermeldde 561 soorten en 26 variëteiten van Macrolepidoptera, terwijl het aantal soorten en variëteiten, dat de thans opgemaakte lijst vermeldt, respectievelijk 638 en 27 bedraagt, zoodat deze getallen op een aanwinst van 77 soorten en 1 variëteit in de laatste 28 jaren wijzen.

Van Microlepidoptera zijn 497 soorten en 10 variëteiten vermeld.

Bij elke soort is zooveel mogelijk vermeld de gemeente, waar zij werd waargenomen en den naam van den waarnemer.

De soorten, in Limburg thans waargenomen zijn als volgt verdeeld:

<i>Rhopalocera</i>	72	soorten	en	4	variëteiten.
<i>Sphinges</i>	30	»	»	1	»
<i>Bombyces</i>	113	»	»	3	»
<i>Noctuae</i>	222	»	»	10	»
<i>Geometrae</i>	201	»	»	9	»
<i>Pyralidinae</i>	99	»	»	2	»
en <i>Crambidae</i>					
<i>Tortricinae</i>	170	»	»	7	»
<i>Tinaeidae</i>	211	»	»	1	»
<i>Pterophorina</i>	17	»	»	—	»
en <i>Alucitina</i>					

te zamen 1135 soorten en 37 variëteiten.

Volgens de tot einde 1897 door Spreker verzamelde gegevens zou

het getal Lepidoptera in Nederland waargenomen bedragen 1685 soorten en 76 variëteiten, als volgt verdeeld:

<i>Rhopalocera</i>	80	soorten	en	7	variëteiten.
<i>Sphinges</i>	33	»	»	2	»
<i>Bombyces</i>	124	»	»	4	»
<i>Noctuae</i>	270	»	»	23	»
<i>Geometridae</i>	232	»	»	14	»
<i>Pyralidinae</i>	130	»	»	5	»
en <i>Crambidae</i>					
<i>Tortricinae</i>	267	»	»	16	»
<i>Tinaeula</i>	521	»	»	5	»
<i>Pteropherina</i>	28	»	»	—	»
en <i>Alucitina</i>					

te zamen 1685 soorten en 76 variëteiten.

Uit beide lijsten blijkt, dat een groot aantal soorten, vooral Microlepidoptera, die in Nederland voorkomen, nog niet in Limburg zijn aangetroffen, zoodat Spreker het vermoeden uit, dat zijne opgave nog zeer onvolledig is.

Verder maakte Spreker melding van de vangst van eene, zoo het schijnt in Limburg zeldzame Geometride-soort, n.l. van *Selenia tetralunaria* Hfn. (*illustraria* Hb.), waarvan hij 20 jaren geleden aan den Houtmolen bij Venlo een ♀ ving, dat eieren legde, welke ongelukkig niet zijn uitgekomen. Den 28sten April ll. vond hij een ♂ zittend tegen den gevel van een huis in de stad.

De heer **Snellen** wenscht, nu de wetenschappelijke mededeelingen afgeloopen zijn, den heer van den Brandt dank te betuigen voor de uitnemende wijze, waarop hij deze vergadering heeft geleid, tevens de hoop uitsprekende, dat de excursie, waarvoor het plan ook door den Eere-voorzitter is gemaakt, morgen door prachtig weder en belangrijke aanwinsten voor onze fauna worde begunstigd.

De Eere-voorzitter sluit hierop de vergadering. Na afloop der vergadering vereenigden zich de leden als naar gewoonte aan een gemeenschappelijken maaltijd, waar menige dronk getuigde van de goede verstandhouding, die onder de leden heerscht.

Den volgenden dag werd besteed aan eene excursie in de omstreken van Venlo; deze werd door prachtig weder begunstigd.

De merkwaardigste vangsten worden hieronder vermeld:

EXCURSIE BIJ VENLO.

Lijst van minder algemeene soorten.

Coleoptera:

- Bembidion nitidulum* Mrsh.
Harpalus rufitarsis Dft.
     (ignavus Dft.)
Hydrochus brevis Herbst.
Calodera aethiops Grav.
Conurus bipunctatus Grav.
Stenus providus Er.
     » *picipes* Steph.
     » *bifoveolatus* Gyll.
Bledius erraticus Er.
Anthophagus abbreviatus F.
Brachypterus cinereus Heer
Litargus bifasciatus F.
Silvanus similis Er.
Anthaxia quadripunctata L.
Elater sanguineus L.
     » *sanguinolentus* Schrk.
Corymbites quercus Gyll. et var. *ochropterus* Steph.
Campylus linearis L.
Cyphon Paykulli Guér.
Rhagonycha elongata Fall.
Malthinus seriepunctatus Kiesw.
Carapheles terminatus Ménétr. ♂.
Charopus flavipes Payk.
Ptinus rufipes F. ♀ ♂.
Anobium fulvicorne St.
Xestobium plumbeum Ill.

- Ernobius nigrinus* St.
Aspidiphorus orbiculatus Gyll.
Enneathron affine Gyll.
Cistela murina L. ab.c. maura F.
Brachysomus echinatus Bonsel.
Polydrusus (Metallites) atomarius Oliv.
     » *marginatus* Steph.
Atactogenus exaratus Mrsh.
Sitona cambricus Steph.
Larinus carlinae Oliv.
Errrhinus rufulus Bedel (pectoralis Panz.)
Mecinus janthinus Germ.
Mononychus punctum-album Hrbst.
Phytobius comari Herbst.
Apion genistae Kirby.
     » *ebeninum* Kirby.
Crypturgus pusillus Gyll.
Strangalia revestita L. var. *ferruginea* Muls.
Plateumaris consimilis Schrk.
     » *affinis* Kunze.
Lema puncticollis Curt
Labidostomis tridentata L.
Cryptocephalus marginatus F.
Phytodecta viminalis L.
Luperus pinicola Dfts.
Apteropeda orbiculata Mrsh.

EXCURSIE BIJ MAASTRICHT EN GRONSVELD,

gemaakt door eenige leden gedurende de twee volgende dagen.

- Abax parallelus* Dfts.
Ophonus azureus F.
Harpalus atratus Latr.
Medon melanocephalus F.
Euplectus nanus Reichb.
Neuraphes longicollis Mots.

- Neuglenes apterus* Guér. Fn. nov. sp.
Paromalus flavicornis Herbst.
Ips quadripunctatus Oliv.
Rhizophagus politus Hellw.
Silvanus unidentatus Oliv.
Epilachna Argus Fourc.
Platycerus caraboides L. var. *rufipes* Herbst.
Valgus hemipterus L.
Cardiophorus gramineus Scop. (thoracicus F.)
Corymbites nigricornis Pz.
Malthinus seriepunctatus Kiesw.
Drilus flavescens Rossi. ♂.
Opilo mollis L.
Rhinoeyllus conicus Fröel.
Dorytomus rufulus Bedel (pectoralis Gyll.)
Xylocleptes bispinus Dfts.
Toxotus meridianus Panz.
Lema cyanella L. (puncticollis Curt.)
Gynandrophthalma aurita L.
Crepidodera (*Chalcoïdes*) *nitidula* L. Fn. nov. sp.
     »   *splendens* Weise (*helxines* Foudras).
Phyllotreta aerea All. (punctulata Foudras.)

E X C U R S I E B I J V E N L O.

D i p t e r a.

- Exoprosopa capucina* Fabr.
Pamponerus germanicus L.
Leptis vitripennis Meig.
Sericomyia borealis Fall.

L e p i d o p t e r a.

Wat de Lepidoptera betreft, zoo deelt de heer Snellen daar-
 over het volgende mede: Hoewel te Venlo ditmaal geene voor de
 fauna nieuwe soorten werden ontdekt, leverden toch de gemeen-
 schappelijke excursiën, gehouden vóór en na de vergadering, een

rijken oogst op en ving hij zelf eenige soorten, waarvan hij nog geene inlandsche voorwerpen bezat. Dagvlinders waren vooral op 12 Juni talrijk. Onder de meer belangrijke soorten die waargenomen werden, kunnen de volgende worden vermeld:

Melitaea Dictynna Esp.

Deze soort begon juist te vliegen.

Lycaena semiargus v. Rottb.

Psyche unicolor Hfn.

Vele zakken bij Tegelen, tegen paaltjes langs een weiland.

Scoparia dubitalis Hübn.

De heer Schuyt en hij vingen een dozijn gave exemplaren, waarschijnlijk juist uitgekomen, waarbij moet worden opgemerkt (zie de Aanteekening Tijdschrift 37 p. 2) dat de voorwerpen ditmaal wel tegen boomstammen zaten.

Conchylis ambiguella Hübn.

Penthina praelongana Guen.

Grapholitha gallicolana Zell.

Scardia boleti Fabr.

Door den heer Schuyt gevangen.

Lampros similella Hübn.

In een dennebosch zeer talrijk.

LIJST VAN DE LEDEN

DER

NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING.

op 11 Juni 1898,

MET OPGAVE VAN HET JAAR HUNNER TOETREDING, ENZ.

(De leden, die het Tijdschrift voor Entomologie ontvangen,
zijn met een * aangeduid.)

BEGUNSTIGERS.

- Dr. F. J. L. Schmidt, te *Rotterdam*. 1869.
 Het Koninklijk Zoologisch Genootschap *Natura Artis Magistra* te
Amsterdam. 1879.
- Mr. J. Jochems, *Korte Vijverberg 4*, te *'s Gravenhage*. 1883.
 De Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te *Haarlem*. 1884.
 Mevrouw de Wed. Mr. J. Kneppelhout, geb. van Braam, *Hemelsche
 Berg*, te *Oosterbeek*. 1887.
- Mevrouw M. Neervoort van de Poll, geb. Zubli, te *Rijsenburg*,
 (prov. *Utrecht*) 1887.
- Mr. W. Albarda, *Bismarckstrasse 24*, te *Canstadt (Württemberg)*. 1892.
 Mevrouw A. Weber, geb. van Bosse, *Sarphatikade 3*, te *Amsterdam*.
 1892.
- Mejuffrouw S. C. M. Schober, Huize *Schovenhorst* te *Putten (Veluwe)*.
 1892.
- W. P. van Wickevoort Crommelin, Huize *Wildhoef* te *Bloemendaal*. 1892.
 Mevrouw J. M. C. Oudemans, geb. Schober, *Oosterpark 52*, te
Amsterdam. 1892.
- M. J. W. 's Gravesande Guicherit, *Huygensstraat 14*, te *'s Gravenhage*.
 1892.
- Mevrouw M. Ooster, geb. de Perrot, *Vondelstraat 4*, te *Amsterdam*. 1893.
 Mr. F. Ooster, *Apeldoorn*. 1894.
- Mr. L. E. van Petersom Ramring, te *Wijk bij Duurstede*. 1894.
 Mevr. de Vries, geb. de Vries, *Trompenberg*, te *Hilversum* 1895.
 Jhr. A. F. Meyer, *Parkstraat 79*, te *Arnhem*. 1897.

EERELEDEN.

- Jhr. Dr. J. L. C. Pompe van Meerdervoort, te *Brussel*. 1864.
- * Dr. Gustav L. Mayr, Professor aan de Hoogere Burgerschool te Weenen, III *Hauptstrasse* 75, te *Weenen*. 1867.
- * R. Mac-Lachlan, F. R. S., *Westview, Clarendon Road, Lewisham, S. E.*, te *Londen*. 1871.
- * Dr. T. Thorell, voormalig Hoogleeraar in de Zoologie aan de Hoogeschool te *Upsala* in *Zweden*, thans wonende te *Helsingborg, (Zweden)*. 1872.
- * E. Baron de Selys Longchamps, *Boulevard de la Saunvière* 34, te *Luik*. 1874.
- * Mr. J. Herman Albarda, te *Leenwarden*. 1893.
- * Frederic Du Cane Godman, F. R. S., 10 *Chandos-street, Cavendish-square, London W.* 1893.
- * Osbert Salvin, M. A., F. R. S., 10 *Chandos-street, Cavendish-square, London W.* 1893.
- * F. M. van der Wulp, *Hugo de Grootstraat* 79, te 's *Gravenhage*. 1894.

CORRESPONDEERENDE LEDEN.

- * Frederic Moore, *Claremont House, Avenue Road, Penge (Surrey)*. 1864.
- * Jhr. J. W. May, Consul-Generaal der Nederlanden, *Blenheim House, Parson's green Lane, Fulham S. W.*, te *Londen*. 1865.
- Dr. W. Marshall, Professor aan de Universiteit te *Leipzig*. 1872.
- A. Fauvel, *Rue d'Ange* 16, te *Caen*. 1874.
- Dr. O. Taschenberg, te *Halle a. S.* 1883.
- A. W. Putman Cramer, 142 *West- 87 street*, te *New-York*. 1883.
- Dr. F. Plateau, Professor der Zoologie aan de Hoogeschool te *Gend*. 1887.
- A. Preudhomme de Borre, *Villa la Fauvette, Petit Saconnex*, te *Genève*. 1887.
- S. H. Scudder, te *Cambridge (Mass.)* in *Noord-Amerika*. 1887.
- * Dr. L. Zehntner, Proefstation West-Java, te *Kagok-Tegal (Java)*. 1897.

BUITENLANDSCHE LEDEN.

- Comte Henri de Bonvouloir, *Avenue de l'Alma* 10, te *Parijs*. (1867—68). — Coleoptera.
- * René Oberthür, *Faubourg de Paris* 44, te *Rennes (Ille-et-Vilaine)*. *Frankrijk*. (1882—83). — Coleoptera, vooral Carabiden.
- * The Right Hon. Lord Th. Walsingham, M. A., F. R. S., *Eaton House* 66a, *Eaton-square, London S. W.* (1892—93). — Lepidoptera.
- * Julius Weiss, te *Deidesheim (Rheinpfalz)*. (1896—97).

GEWONE LEDEN.

- Vinc. Mar. Aghina, Sacr. Ord. Praed., te *Huissen (Geld.)* — Algemeene Entomologie. (1875—76).
- Dr. H. J. van Ankum, Hoogleeraar aan 's Rijks Universiteit te *Groningen*. — Algemeene Zoologie. (1871—72)
- G. Annes, 3de *Helmersstraat C*, te *Amsterdam*. (1893—94).
- Dr. J. F. van Bemmelen, *Regentesselaan 96*, te 's *Gravenhage*. (1894—95).
- K. Bisschop van Tuinen Hz., Leeraar aan de Hoogere Burgerschool en het Gymnasium te *Zwolle*. — Lepidoptera. (1879—80).
- P. A. M. Boele van Hensbroek, *Zoutmansstraat 10*, te 's *Gravenhage*. — Bibliographie. 1894—95).
- A. M. J. Bolsius, Praktizeerend Geneesheer op *Billiton*. (1876—77).
- Dr. H. Bos, Leeraar aan 's Rijks Landbouwschool te *Wageningen*. — Formiciden. (1881—82).
- Dr. J. Bosscha Jz., te *Sambas op Borneo*. — Coleoptera. (1882—83).
- A. van den Brandt, te *Vendo*. — Inlandsche insecten. (1866—67).
- * Mr. A. Brants, *Westervoortsche dijk 1*, te *Arnhem*. — Lepidoptera. (1865—66).
- * Dr. J. Büttikofer, Directeur van de Diergaarde te *Rotterdam*. (1883—84).
- Mr. R. Th. Bijleveld, *Voorhout 88*, te 's *Gravenhage*. — Algemeene Entomologie. (1863—64).
- * M. Caland, Ingenieur van den Waterstaat, te *Alkmaar*. — Lepidoptera. (1892—93).
- * A. Cankrien, Huize *Fairhill* te *Soest nabij Soestdijk*. — Lepidoptera. 1868—69).
- C. J. Dixon, Tandjong Poetoes Estate, *Langkat, Sumatra*. (1890—91).
- * G. de Vries van Doesburgh, *Vuchterstraat* te 's *Hertogenbosch*. — Cicindelidae. (1888—89).
- * Jhr Dr. Ed. J. G. Everts, Leeraar aan de Hoogere Burgerschool, *Stationsweg 79*, te 's *Gravenhage*. — Europeesche Coleoptera. (1870—71).
- Jhr. J. B. Humalda van Eysinga, te *Ngoepit bij Klatten (Res. Soerakarta) Java*. (1896—97).
- * Mr. A. J. F. Fokker, te *Zierikzee*. — Hemiptera. (1876—77).
- Tiddo Folmer, *Neude 21*, te *Utrecht*. (1896—97).
- N. H. la Fontijn, te *Bergen op Zoom*. — Hymenoptera aculeata (1894—95).
- * Dr. Henri W. de Graaf, *Vreewijk a. d. Vliet, Leiden*. — Anatomie en Physiologie der Insecten. (1878—79).
- Mr. H. W. de Graaf, *Daendelsstraat 37*, te 's *Gravenhage*. — Incl. Lepidoptera, bijzonder Microlepidoptera. (1847—48).
- * H. W. Groll, *Spuarne 20*, te *Haarlem*. — Coleoptera. (1864—65).

- W. K. Grothe, te *Zeist*. (1857—58).
- * Dirk ter Haar, te *Wargu*. — Lepidoptera en Orthoptera. (1879—80).
- C. J. J. van Hall, Phil. Stud., *Vondelstraat* 11, te *Amsterdam*. (1897—98.)
- * H. F. Hartogh Heys, Huize *Randsbroek*, te *Amersfoort*. (1887—88).
- * Dr. A. W. M. van Hasselt, *Amsterdamsche Veerkade* 15, te 's *Gravenhage*. — Araneïden. (1856—57).
- L. W. Havelaar, *Wilhelminastraat* 21, te *Haarlem*. — Lepidoptera. (1887—88).
- * F. J. M. Heylaerts, *Haagdijk*, B 377, te *Breda*. — Lepidoptera enz. (1866—67).
- * Dr. J. van der Hoeven, *Mauritsweg* 62, te *Rotterdam*. — Coleoptera. (1886—87).
- J. van den Honert, *Stadhouderskade* 126, te *Amsterdam*. — Lepidoptera. (1874—75).
- * D. van der Hoop, *Scheepstimmermaanslaan* 7, te *Rotterdam*. — Coleoptera. (1882—83).
- Dr. R. Horst, Conservator bij 's Rijks Museum van natuurlijke historie, *Nieuwsteeg*, te *Leiden*. (1882—83).
- Dr. M. Imans, te *Utrecht*. (1851—52).
- J. Jaspers Jr., *Plantage Lijnbaansgracht* 11, te *Amsterdam*. — Inlandse Insecten. (1880—81).
- Dr. F. A. Jentink, Directeur van 's Rijks Museum van natuurlijke historie, *Rembraultstraat*, te *Leiden*. (1878—79).
- * J. C. J. de Joncheere, *Voorstraat*, D 368, te *Dordrecht*. — Lepidoptera. (1858—59).
- N. A. de Joncheere, te *Dordrecht*. — Lepidoptera. (1886—87).
- D. J. R. Jordens, *Sussenpoorterval*, F 3471, te *Zwolle*. — Lepidoptera, (1863—64).
- * Dr. F. W. O. Kallenbach, te *Rotterdam*. — Lepidoptera. (1868—69).
- J. Z. Kannegieter, Assistent bij den heer Neervoort van de Poll, te *Rijsenburg*, (prov. *Utrecht*). (1889—90).
- * K. J. W. Kempers, te *Nijkerk*. — Coleoptera. (1892—93).
- Dr. C. Kerbert, Directeur van het Koninkl. Zoölogisch Genootschap *Natura Artis Magistra*, *Plantage Middenlaan*, hoek *Ballaan* 70, te *Amsterdam*. (1877—78).
- * J. Kinker, *Keizersgracht* CC 580, te *Amsterdam*. — Lepidoptera en Coleoptera indigena. (1860—61).
- J. D. Kobus, te *Pasoeroean*, (*Java*) (1892—93).
- * Dr. J. C. Koningsberger, Landbouw Zoöloog aan 's Lands Plantentuin, te *Buitenzorg*. (1895—96).
- H. J. H. Latiers, Leeraar aan de Hoogere Burgerschool te *Rolduc Kerkrade*. — Coleoptera en Lepidoptera. (1893—94).

- * A. A. van Pelt Lechner, Burgemeester van *Zevenhuizen*, bij *Gouda*. — Lepidoptera. (1892—93).
- * Mr. A. F. A. Leesberg, *Jan Hendrikstraat* 9, te 's *Gravenhage*. — Coleoptera. (1871—72).
- Dr. Th. W. van Lidth de Jende, Conservator bij 's Rijks Museum van natuurlijke historie, *Boommarkt*, te *Leiden*. — Anatomie der Insecten. (1883—84).
- Dr. J. C. C. Loman, Leeraar aan het Gymnasium, *Vondelkade* 79, te *Amsterdam*. — Opilionidae. (1886—87).
- P. J. Lukwel Jr., te 's *Gravenhage*. — Coleoptera. (1894—95).
- * Dr. T. Lyeklama à Nyeholt, *Westersingel* 83, te *Rotterdam*. — Lepidoptera (1888—89).
- H. J. Lyeklama à Nyeholt, *Westersingel* 83, te *Rotterdam*. (1896—97).
- * Dr. J. G. de Man, te *Yerseke*. — Diptera en Crustacea. (1868—69).
- J. ter Meulen Jrz., *Keizersgracht* 686, te *Amsterdam* (1893—94).
- Dr. J. C. H. de Meijere, Conservator der entomologische en ethnographische Musea van het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra“ *Oosterpark* 5, te *Amsterdam*. — Diptera. (1888—89).
- Dr. G. A. F. Molengraaff, te *Pretoria*, *Zuid-Afrik. rep.* — Lepidoptera. (1877—78).
- * H. F. Nierstrasz, Phil. nat. stud., *Predikheerenstraat* 2, te *Utrecht*. — Lepidoptera (1890—91).
- Dr. A. C. Oudemans Jsz., Leeraar aan de Hoogere Burgerschool, *Boulevard*, te *Arnhem* — Acarina (1878—79).
- * Dr. J. Th. Oudemans, Conservator der Zoölogische Musea van de Universiteit, *Oosterpark* 52, te *Amsterdam*. — Macrolepidoptera, Hymenoptera, Thysanura en Collembola (1880—81).
- J. D. Pasteur, Inspecteur der Telegrafie, te *Buitenzorg*, *Java* (1894—95).
- * Dr. E. Piaget, *aux Bayards*, *Neuchâtel* (*Zwitserland*). — Diptera en Parasitica (1860—61).
- * Mr. M. C. Piepers, Oud-Vicepresident van het Hoog Gerechtshof van Ned. Indië, *Noordeinde* 10a, te 's *Gravenhage*. — Lepidoptera (1870—71).
- * J. R. H. Neervoort van de Poll, Huize *Beukenstein*, te *Rijsenburg* (prov. *Utrecht*). — Coleoptera (1883—84).
- * Dr. P. H. J. J. Ras, *Velperweg* 56a, te *Arnhem* (1876—77).
- Dr. N. W. P. Rauwenhoff, Oud-hoogleraar aan 's Rijks Universiteit te *Utrecht*. — Algemeene Zoologie (1866—67).
- Dr. H. C. Redeke, Assistent van den Wetenschappelijken Adviseur in Visscherij-zaken, *Zoölogisch Station*, te *Helder*. — Cecidiën (1893—94).
- Dr. C. L. Reuvsen, Conservator bij 's Rijks Museum van natuurlijke historie te *Leiden* (1889—90).
- L. J. van Rhijn, te *Bergen op Zoom*. — Macrolepidoptera (1894—95).

- * C. Ritsema Cz., Conservator bij 's Rijks Museum van natuurlijke historie, *Rapenburg* 94, te *Leiden*. — Algemeene Entomologie (1867—68).
- Dr. J. Ritzema Bos, Buitengewoon hoogleeraar aan de Universiteit, *Roemer Visscherstraat* 3, te *Amsterdam*. — Oeconomische Entomologie (1871—72).
- * Mr. E. A. de Roo van Westmaas, Huize *Daalhuizen*, te *Velp*. — Lepidoptera (1855—56).
- * G. van Roon, *Zwartjanstraat* 33, te *Rotterdam*. — Coleoptera (1895—96).
- * Dr. A. J. van Rossum, *Eusebius-plein* 25, te *Arnhem*. — Cimicides enz. (1872—73).
- Dr. R. H. Saltet, Hoogleeraar aan de Universiteit, *Nicolaas Witsenkade* 48, te *Amsterdam* (1882—83).
- M. M. Schepman, te *Rhoon*. — Neuroptera (1871—72).
- * P. J. M. Schuyt, *van Vollenhovenstraat* 60, te *Rotterdam*. — Lepidoptera (1890—91).
- G. A. Six, *De Ruiterstraat* 65, te 's *Gravenhage*. — Hymenoptera (1852—53).
- * P. C. T. Snellen *Wijnhaven* (Noordzijde) 45, te *Rotterdam*. — Lepidoptera (1851—52).
- J. B. van Stolk, villa *Jarpa*, *Hoogeweg* te *Scheveningen* — Lepidoptera (1871—72).
- * P. F. Sijthoff Jzn., Administrateur op de kina-plantage *Kertamanah*, in de afdeling *Bandoeng*, Preanger regentschappen, *Jawa*. — Coleoptera (1878—79).
- H. Uijen, *Priemstraat*, te *Nijmegen*. — Lepidoptera (1875—76).
- * Mr. D. L. Uytenbogaart, *Keizersgracht* 547, te *Amsterdam*. — Coleoptera (1894—95).
- * Dr. M. C. VerLoren van Themaat, Huize *Schothorst*, te *Hoogland* bij *Amersfoort*. — Algemeene Entomologie (1845—46).
- Dr. J. Versluys jr., Assistent aan het Zoölogisch Laboratorium, *Plantage Middenlaan* 80, te *Amsterdam*. — Coleoptera en Macrolepidoptera. (1892—93).
- * Dr. H. J. Veth, *Stationsweg* 20, te *Rotterdam*. — Algemeene Entomologie, vooral Coleoptera. (1864—65).
- Johan P. Vink, te *Nijmegen*. — Lepidoptera. (1883—84).
- A. A. Vorsterman van Oijen, te *Rijswijk*. (1892—93).
- * H. A. de Vos tot Nederveen Cappel, te *Apeldoorn*. — Lepidoptera. (1888—89).
- * Joh. de Vries, *P. C. Hooftstraat* 82, te *Amsterdam*. — Lepidoptera. (1884—85).
- Erich Wasmann, S. J., te *Exacten* bij *Roermond*. — Myrmekophilen en Termitophilen. (1886—87).

- H. L. Gerth van Wijk, Leeraar aan de Hoogere Burgerschool te *Middelburg*. — Hymenoptera aculeata. (1874—75).
 Dr. Max C. W. Weber, Hoogleraar aan de Universiteit, *Sarphatikade 3*, te *Amsterdam*. (1886—87).
 W. A. F. Zack, te *Apeldoorn*. — Maerolepidoptera. (1894—95).

BESTUUR.

- President*. P. C. T. Snellen.
Vice-President. Jhr. Dr. Ed. J. G. Everts.
Secretaris. D. van der Hoop.
Bibliothecaris. Dr. C. L. Reuvens. *)
Penningmeester. H. W. Groll.

COMMISSIE VAN REDACTIE VOOR HET TIJDSCHRIFT.

- P. C. T. Snellen.
 Jhr. Dr. Ed. J. G. Everts.
 Mr. A. F. A. Leesberg.

---

*) Alle pakketten, bestemd voor de bibliotheken der Vereeniging, te zenden aan het adres van de Bibliotheek der Nederl. Entomologische Vereeniging.

Gebouw der „Maatschappij tot Nut van 't algemeen”.

Kamer n°. 9.

Steenschnur.

Leiden.